

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН
САЙДЫН ТУШААЛ

Засваргааны тухай
Актын улсын төсөлд
2020 оны 01 сарын 10
4628

2019 оны 12 сарын 30

Дугаар 390

Төрийн мөхөрсөг

Жишиг норм батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.4 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм"-ыг 1 дүгээр, "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцөлүүд"-ийг 2 дугаар, "Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлал, зөвлөмж, жишээ"-г 3 дугаар, "Автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн норм"-ыг 4 дүгээр, "Автомашины сэлбэг хэрэгслийн эдэлгээний доод хязгаарын норм"-ыг 5 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм, шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцөлүүд, автомашин, түүний үндсэн агрегат, зангилаанууд, резин дугуй, зай хураагуурын эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын жишиг норм, түүнийг нэмэгдүүлэх болон хорогдуулах нөхцөлүүдийг харгалзан өөрсдийн ажил үйлчилгээнийхээ онцлогт нийцүүлэн мөрдөж ажиллахыг автотээврийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, автотээврийн хэрэгсэл бүхий иргэдэд зөвлөсүгэй.

3. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан "Жишиг норм батлах тухай" Дэд бүтцийн сайдын 2004 оны 19 дүгээр тушаал, "Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайдын 2011 оны 224 дугаар тушаалыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

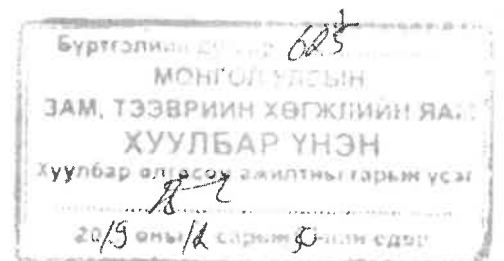
Б.ӨНХ-АМГАЛАН

Бүртгэл 625
ЗАМ Т...
2019-12-30

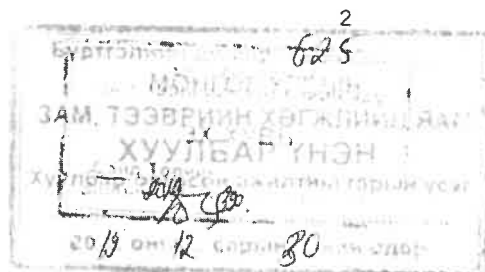
Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019
оны 12 сарын 30 -ний өдрийн 120 дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсралт

**АВТОМАШИНЫ 100 КМ ГҮЙЛТЭД ЗАРЦУУЛАХ ШАТАХУУН
ЗАРЦУУЛАЛТЫН ЖИШИГ НОРМ**

№	Автомашины марк, загвар	Хөдөлгүүрийн багтаамж [см ³]	Шатахуун зарцуулалтын жишиг норм [л/100 км]	
			Орон нутгийн замд	Хөдөлгөөний эрчим ихтэй Улаанбаатар хотын замд /20 хувийн шатахууны нэмэгдэл тооцсон/
I	СУУДЛЫН АВТОМАШИН			
AUDI				
1	Q7 3.6 FSI V6	3597	14.0 Б	17.5
BMW				
2	7er (F01)	2993	7,1 Д	8,8
3	X1 (E84)	1995	5,1 Д	6.3
4	X3 (E83)	3000	7,2 Д	9,0
5	X3 (E83)	3000	10,6 Б	13,2
6	X3 (F25)	2993	6,7 Д	8,4
7	X3 2,5i	2500	10,5 Б	12,6
8	X4 (F26)	2000	7,2 Б	9,0
9	X5 (E70)	2993	8,4 Д	10,5
10	X5 (E70)	2996	10,4 Б	13,0
11	X6 (E71)	2979	10,2 Б	12,8
12	X6 (E71)	2993	8,4 Д	10,5
CHEVROLET				
13	Aveo II Hatchback	1398	6,6 Б	8.3
14	Aveo Hatchback 3d	1399	6.8 Б	8.6
15	Aveo Hatchback 3d	1498	6,2 Б	7.8
16	Captiva II	2231	7,7 Д	9.6
17	COLORADO	2500	10.5 Б	13.1
18	Cruze Sedan	1598	7,1 Б	8.9
19	Spark III	995	5,3 Б	6,7
20	Tahoe	5327	12.6 Б	15.7
DAEWOO				
21	Daewoo Lanos	1600	7.7 Б	9.6
22	Daewoo Nexia	1500	7.7 Б	9.6
23	Gentra	1150	6.4 Б	8.0

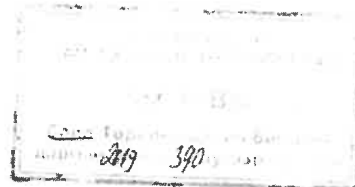
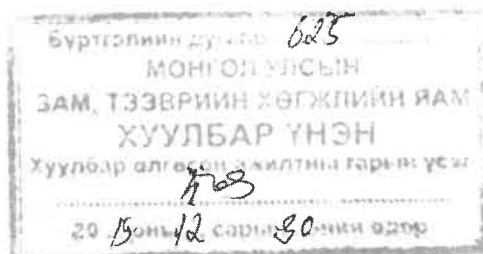

24	Genra	1399	7.0 Б	8.8
25	Lanos	1500	7,1 Б	8,5
26	Matiz	796	4.5 Б	5.7
27	TOSCA	1991	6,6 Д	8.3
28	TOSCA	1993	8.4 Б	10.6
29	TOSCA	2492	9,7 Б	12.2
30	Winstorm	1991	7,8 Д	9.7
31	Winstorm	2405	9,2 Б	11.5
32	Winstorm	3195	12.8 Б	16.0
DODGE				
33	CALIBER	1968	6,1 Б	7,6
34	CALIBER	1998	7.3 Б	9.1
35	DURANGO III	3600	11.8 Б	14.7
FORD				
36	EVEREST 3.2	3200	8,4 Д	10,5
37	EVEREST 2.0	2000	6,9 Д	8,7
38	Expedition	4601	13,4 Б	16,8
39	Expedition	5398	13,8 Б	17,2
40	Explorer IV	3998	12.6 Б	15.7
41	Explorer IV	4601	13.4 Б	16.8
42	Explorer V	3500	11.0 Б	13.8
43	F-150	5400	13.5 Б	17.0
44	Ranger III Double Cab	2500	8,7 Б	11,3
45	Ranger II Double Cab	2953	10,1 Д	12,6
46	Ranger IV Super Cab	3198	9.0 Д	11,2
47	Ranger 4.0 V6	4000	12.8 Б	16.0
GREAT WALL				
48	HOVER-CC6460	2378	10.8 Б	13.5
HONDA				
49	Civic VIII sedan	1343	4,6 Б	5,5
50	CR-V III	2354	10.4 Б	13.0
51	Fit (GD)	1339	6.5 Б	8.1
52	Insight II	1339	4.2 X	4.7
HUMMER				
53	H2 SUT	5967	24.0 Б	30.0
54	H2 SUT	6162	22.4 Б	28.0
55	H3	3460	11.8 Б	14.7
56	H3	3653	12.6 Б	15.7
57	H3T	3653	13.4 Б	16.8
HYUNDAI				
58	Accent III	1396	6,6 Б	8.3
59	Accent III	1399	7.5 Б	9.4

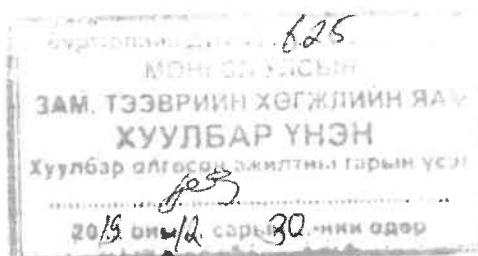
60	Accent Hatchback III	1399	6,6 Б	8.3
61	Accent Hatchback III	1493	4,7 Д	5.8
62	Accent Hatchback III	1599	6,8 Б	8.4
63	Accent Hatchback III /Automatic/	1599	7,1 Б	8.9
64	Avante	1591	7.8 Б	9.7
65	AVANTE HD	1591	7.7 Б	9.6
66	AZERA 2.2 CRDi	2188	8,3 Д	10.4
67	Elantra IV	1582	7.3 Б	9.1
68	Elantra XD	1591	8.4 Б	10.6
69	Elantra XD	1975	7,7 Б	9.5
70	Grandeur TG	2359	10,4 Б	13.0
71	Santa Fe II	2188	7.7 Д	9.6
72	Santa Fe III	2400	9,1 Б	11.4
73	Santa Fe II	2656	10.2 Б	12.7
74	Sonata V (NF)	1997	8.3 Б	10.4
75	Sonata VI (YF)	1998	8.3 Б	10.4
76	Sonata VI (YF)	2359	8,4 Б	10.6
77	Sonata VI (YF)	2359	6,5 X	7.1
78	Sonata VII (LF)	1591	7,5 Б	9.4
79	Sonata VII (LF)	1998	9.0 Б	11.2
80	Sonata VII (LF)	1999	5.8 X	6.4
81	Sonata VII (LF)	2359	9,0 Б	11.2
82	Tucson	1975	8.2 Б	10.2
83	Tucson II	1995	6.5 Д	8.1
84	Tucson	2000	9,0 Б	11,2
85	Veracruz	3800	11.8 Б	14,7
86	Verna Sedan	1399	6,6 Б	7,9
87	Verna Sedan /Automatic/	1599	7.5 Б	9.4
INFINITI				
88	FX II 35	3498	13.0 Б	16.2
89	QX56	5552	16.5 Б	21.4
KIA				
90	Carnival III automatic	2656	11,0 Б	13,8
91	Carnival III automatic	2902	8,1 Д	10,1
92	Carnival III automatic 3i	3778	12,2 Б	15.2
93	CERATO Forte 1.6 SX	1591	7.7 Б	9.6
94	CERATO Forte 2.0 SX	1998	8.4 Б	10.6
95	Lotze	1998	7.8 Б	9.7
96	MOHAVE	3778	12,3 Б	15.4
97	Optima III (facelift 2013)	1998	7,4 Б	9.3
98	Optima III	1999	7,9 Б	9,9
99	PICANTO 1.0 i 12V (60 Hp)	999	5,4 Б	6,7

3

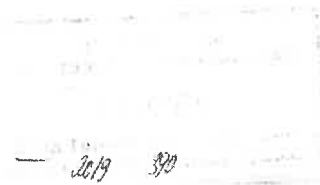
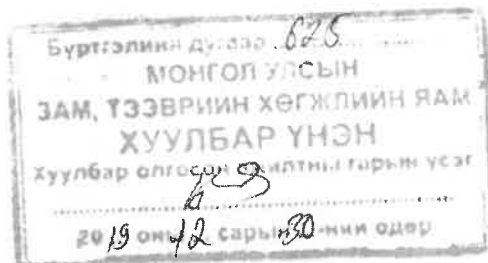
100	PICANTO 1.1i 12V (64 Hp) Automatic	1086	5,5 Б	6.8
101	PICANTO II 1.2 16V (85 Hp) automatic	1248	5,7 Б	7.1
102	Pride	1324	7,0 Б	8,8
103	Rio III Sedan (UB) automatic	1396	6,9 Б	8,6
104	Sorento II	2199	7,4 Д	9,3
105	Sorento II (facelift 2012)	2199	6,2 Д	7,6
106	Sorento II (facelift 2012) Automatic	2199	6,8 Д	8,5
107	Sorento II (facelift 2012)	2359	9,1 Б	11,4
108	Sportage II	1991	7,4 Д	9,3
109	Sportage III	1995	5,4 Д	6,7
110	Sportage III	1998	7,8 Б	9,6
111	Sportage II Automatic	2000	8,5 Б	10,6
112	Sportage III automatic	2000	8,7 Б	10,9
113	Sportage III automatic	2000	7,0 Д	8,8
LANDROVER				
114	Range Rover Evoque I	2000	8,8 Б	11,0
115	Defender 110	3528	12,0 Б	15,0
116	Range Rover IV	2993	6,5 Д	8,1
117	Range Rover III (Facelift 2005)	4196	17,4 Б	21,7
118	Range Rover IV	4367	9,1 Д	11,4
119	Range Rover III (Facelift 2005)	4400	16,8 Д	21,0
120	Range Rover Sport II	5000	21,6 Б	27,0
121	Range Rover Sport I	5000	19,2 Б	24,0
122	Range Rover Sport I (facelift 2009)	5000	18,0 Б	22,5
123	Range Rover IV	5000	16,2 Б	20,3
124	Range Rover III (Facelift 2009)	5000	18,0 Б	22,3
LEXUS				
125	GS III	3456	11,4 Б	14,2
126	GX 470 (238 Hp)	4664	14,4 Б	17,3
127	GX 470 (270 Hp)	4664	14,9 Б	17,9
128	GX (J150)	4608	14,2 Б	17,7
129	LS IV	4608	10,4 Б	13,0
130	LX470	4661	14,5 Б	18,1
131	LX570	5663	14,5 Б	18,1
132	RX II	3000	7,6 Б	9,4
133	RX II	3302	10,5 Б	13,2
134	RX II	3456	12,5 Б	15,7
135	RX III	3500	11,4 Б	14,2

4

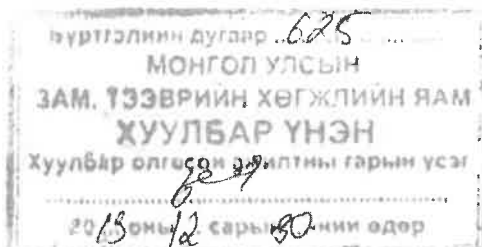
136	RX III	3500	6 X	7,5
MAZDA				
137	CX-7	2260	9,7 Б	12,2
138	Demio (DY)	1300	6,5 Б	8,1
139	Verisa L	1498	5,6 Б	7,0
MERCEDES BENZ				
140	E-200	1796	9,0 Б	11,2
141	E-class	1797	8,3 Б	10,4
142	E300	2987	8,2 Б	10,2
143	E350	3498	11,5 Б	14,4
144	G500	3982	11,7 Б	14,7
145	G500	4966	15,4 Б	19,2
146	G500	5439	17,2 Б	21,4
147	G500	5461	16,0 Б	20,0
148	G63	5461	13,8 Б	17,2
149	GL450	4490	14,4 Б	18,0
150	ML350	2987	6,8 Д	8,5
151	ML350	3498	11,5 Б	14,4
152	S350	2987	6,0 Д	7,4
153	S350	3498	11,5 Б	14,5
154	S550	5461	13,5 Б	16,9
MITSUBISHI				
155	Colt VI (Z30)	1332	6,5 Б	8,1
156	Colt VI (Z30)	1493	4,7 Д	5,8
157	Colt VI (Z30) 150 hp	1499	6,4 Б	8,0
158	DELICA	3000	12,0 Б	15,0
159	L200	2477	8,4 Д	10,5
160	Outlander II (XL)	2360	9,4 Б	11,7
161	Pajero IV	3000	12,6 Б	15,8
NISSAN				
162	DUALIS	1997	8,5 Б	10,6
163	Fuga II	2495	10,7 Б	13,3
164	JUKE	1500	4,8 Д	6,0
165	JUKE	1618	7,3 Б	9,1
166	JUKE, /automatic/	1618	7,9 Б	9,9
167	March (k12)	1200	4,6 Б	6,0
168	March (k12), /automatic/	1240	6,6 Б	8,3
169	Maxima QX VI (A34)	3498	10,9 Б	13,6
170	Micra	1200	6,4 Б	8,0
171	Murano (Z51) (facelift 2010)	2488	8,3 Д	10,4
172	Murano (Z51)	3498	11,3 Б	14,2
173	Navara III (D40 facelift 2010)	2488	8,4 Д	10,6

5

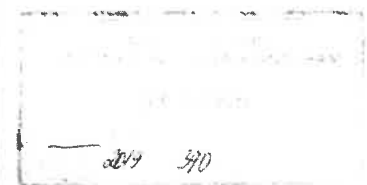
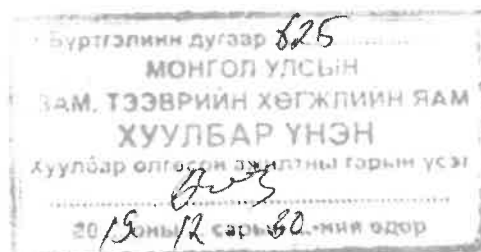
174	Navara III (D40)	2500	9,4 Д	11,7
175	Note I (E11)	1461	4,9 Д	6,2
176	Note I (E11) (facelift 2010)	1461	4,5 Д	5,6
177	Note II (E12)	1461	4,2 Д	5,2
178	Pathfinder III	2488	10,0 Д	12,4
179	Pathfinder III (2010 facelift)	2991	9,5 Д	12,5
180	Pathfinder III	3954	14,4 Б	18,0
181	Patrol GR II (Y61)	3000	9,8 Д	12,3
182	Patrol GR II (Y61)	4169	15,5 Д	19,3
183	Patrol GR II (Y61)	4759	19,4 Б	24,2
184	Patrol (Y62)	5600	16,2 Б	20,3
185	PICKUP	2494	10,4 Д	13,0
186	Qashqai+2 (2010 facelift)	1995	6,4 Д	7,9
187	Qashqai+2 (2010 facelift) automatic	2000	7,1 Д	8,8
188	Skyline XI (R35)	2495	10,7 Б	13,3
189	Sunny	1500	7,4 Б	9,3
190	TEANA	2349	10,8 Б	13,5
191	Teana II	2500	9,5 Б	11,9
192	Teana II	3498	10,9 Б	13,6
193	Tiida	1596	7,4 Б	9,3
194	Tiida	1797	8,1 Б	10,1
195	Wingroad (Y11)	1497	7,8 Б	9,7
196	X-Terra	3275	11,6 Б	14,5
197	X-Terra turbo	3275	12,6 Б	15,8
198	X-Trail II (T31, facelift 2010)	1995	7,1 Д	8,8
199	X-Trail II (T31)	1998	8,9 Б	11,1
200	X-Trail II (T31) CVT	2488	9,2 Б	11,5
RENAULT				
201	SAMSUNG SM5	1997	10,4 Б	13,0
SKODA				
202	Octavia II Combi (facelift 2009)	1595	8,4 Б	10,6
203	Octavia II Combi (facelift 2009)	1598	4,9 Д	6,2
SSANGYONG				
204	ACTYON	2295	12,2 Б	15,3
SUBARU				
205	XV 2.0i	1998	7,2 Б	8,6
206	Impreza III Sedan	1498	7,6 Б	9,4
207	Forester III (facelift 2010)	1995	7,5 Б	9,3
208	Forester III 2.5XS	2457	10,0 Б	12,5
209	Forester III 2.5XT	2457	11,0 Б	13,8

6

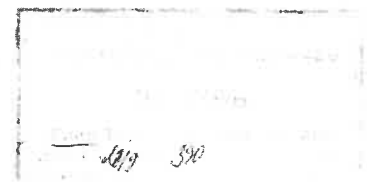
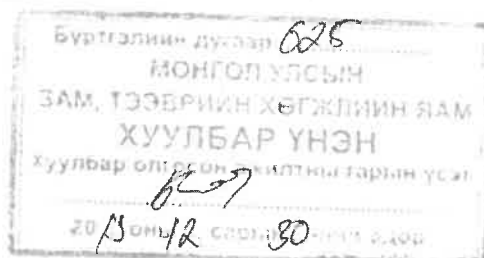
210	Forester IV	2500	8,7 Б	10,9
211	Outback IV, limited	2457	9,0 Б	11,2
SUZUKI				
212	Swift I	1248	5,2 Д	6,5
213	Grand Vitara III	1995	8,5 Б	10,6
214	Grand Vitara III automatic	2393	8,0 Б	9,6
215	Grand Vitara III	2393	7,6 Б	9,1
216	Grand Vitara III (facelift 2012) automatic	2393	9,7 Б	12,1
217	Grand Vitara III (facelift 2012)	2393	9,0 Б	11,2
218	Jimny (FJ)	1300	8,3 Б	10,4
219	Jimny (facelift 2012)	1328	7,2 Б	9,0
220	Jimny (3th)	1328	7,8 Б	9,7
221	Swift I	1328	6,4 Б	8,0
222	SX4	1586	7,1 Б	8,8
223	SX4 sedan	1586	7,9 Б	9,9
TOYOTA				
224	Allion	1497	7,8 Б	9,7
225	Allion	1794	8,0 Б	10,1
226	Allion	1998	8,4 Б	10,6
227	Auris	1398	7,0 Б	8,7
228	Auris	1598	7,4 Б	9,3
229	Blade	2362	10,1 Б	12,7
230	Blade	3456	11,0 Б	13,8
231	Camry VII	2000	8,4 Б	10,6
232	Camry VI	2362	6,9 X	8,6
233	Camry Solara II	2362	10,4 Б	13,0
234	Camry VI (XV40)	2362	11,0 Б	13,8
235	Camry VI (XV40)	2362	6,8 X	8,6
236	Camry VI (XV40)	2362	8,4 Б	10,1
237	Camry VII (XV50)	2494	8,5 Б	10,6
238	Camry VII (XV50)	2494	7,4 X	9,3
239	Camry VII (XV50)	3456	10,1 Б	12,7
240	Corolla Axio	1496	7,3 Б	9,1
241	Corolla Fielder	1496	7,3 Б	9,1
242	Corolla Verso II 1.6i	1598	7,5 Б	9,4
243	Corolla Verso II 1.8 VVT-i	1794	7,8 Б	9,7
244	Corolla Verso II 2.2 D-CAT	2231	6,9 Д	8,6
245	Corolla Verso III 1.6	1598	6,9 Б	8,6
246	Corolla Verso III 1.8	1798	7,0 Б	8,7
247	Corolla Verso III 2.0	1998	5,6 Д	7,0
248	Corolla Verso III 2.2	2231	6,0 Д	7,4

7

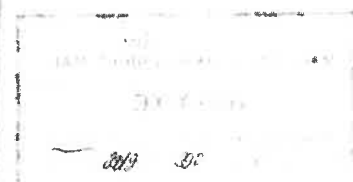
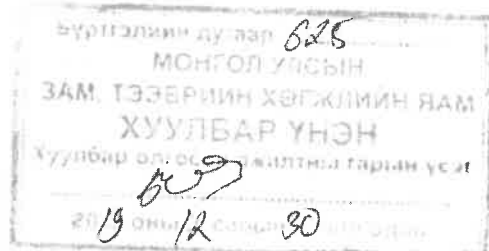

249	Corolla XI 1.33	1329	5.8 Б	7.3
250	Corolla XI 1.36	1364	4.0 Д	5.0
251	Corolla XI 1.6	1598	5.9 Б	7.4
252	Corolla X (E140, E150) 1.3	1329	5.9 Б	7.4
253	Corolla X (E140, E150) 1.4	1364	4.6 Д	5.8
254	Corolla X (E140, E150) 1.6 i	1598	6.9 Б	8.6
255	Corolla X (E140, E150) 2.0	1998	5.6 Д	7.0
256	Corolla-Rumion 1.5i	1500	8.4 Б	10.6
257	Crown Athlete Hybrid	2493	6.0 X	7.5
258	Crown 2.5 Athlete	2499	10.0 Б	12.5
259	Crown 3.0 (A)	2995	11.0 Б	13.7
260	ESTIMA	2362	7.2 X	9.0
261	FJ Cruiser 4.0 V6	4000	12.8 Б	16.0
262	Fortuner	2700	11.5 Б	14.4
263	Fortuner	2982	9.1 Д	11.4
264	Harrier 2.4	2364	10.4 Б	13.0
265	Harrier 3.0	2995	11.0 Б	13.7
266	Harrier	3300	7.3 X	9.1
267	Highlander I	2362	10.0 Б	12.4
268	Highlander II	2672	10.5 Б	13.2
269	Highlander I	3000	10.8 Б	13.5
270	Highlander II	3311	10.8 X	13.5
271	Highlander III	3456	11.5 Б	14.4
272	Highlander II	3456	10.8 X	13.5
273	Highlander II	3456	11.2 Б	13.9
274	Hilux Double Cab VII (facelift 2011)	2494	7.2 Д	9.0
275	Hilux Extra Cab VII	2494	7.2 Д	9.0
276	Ist	1500	6.5 Б	8.1
277	Kluger V	2364	10.0 Б	12.5
278	Land Cruiser (120) Prado	2982	9.24 Д	11.5
279	Land Cruiser 100	2982	8.4 Д	10.5
280	Land Cruiser 200	3956	11.9 Б	14.8
281	Land Cruiser 200	4461	9.6 Д	12.0
282	Land Cruiser 200	4663	15.2 Б	19.0
283	Land Cruiser 200 (facelift 2013)	2755	7.6 Д	9.4
284	Land Cruiser 200 (facelift 2013)	4461	9.2 Д	11.5
285	Land Cruiser 200 (facelift 2013)	4608	11.5 Б	14.4
286	Land Cruiser 70	4461	9.6 Д	12.0
287	Land Cruiser 78	4461	9.6 Д	12.0
288	Land Cruiser 79	4164	11.7 Д	14.7

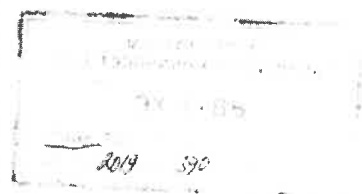
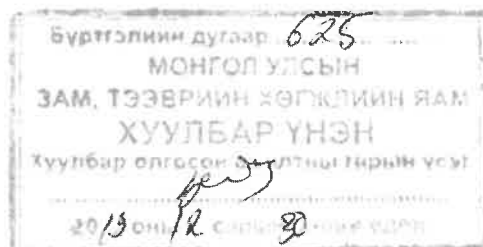
289	Land Cruiser 79	4461	11,7 Д	14,7
290	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2013)	4663	15,2 Б	19,0
291	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2013)	2694	11,4 Б	14,2
292	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2013)	2755	7,4 Д	9,3
293	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2013)	2982	7,8 Д	9,7
294	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2013)	3956	11,8 Б	14,7
295	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2017)	2694	11,4 Б	14,2
296	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2017)	2755	7,4 Д	9,3
297	Land Cruiser Prado (J150 facelift 2017)	3956	12,0 Б	15,0
298	Land Cruiser Prado (J150)	2982	8,4 Д	10,5
299	Land Cruiser Prado (J150)	3956	11,8 Б	14,7
300	Land Cruiser Prado (J150)	4608	13,9 Б	17,4
301	Land Cruiser Prado (J150)	4663	15,2 Б	19,0
302	MARK-X-ZIO	2362	9,9 Б	12,3
303	Passo	1000	3,9 Б	4,8
304	Passo	1300	4,5 Б	5,7
305	Premio	1794	8,4 Б	10,6
306	Prius II (NHW20)	1497	4,3 X	5,4
307	Prius IV (XW50)	1798	4,2 X	5,2
308	Prius+ (facelift 2015)	1798	5,3 X	6,7
309	Prius Plug-in Hybrid (ZVW35)	1798	4,0 X	5,0
310	Prius III (ZVW30)	1798	5,0 X	6,3
311	Prius +	1798	5,3 X	6,7
312	PROBOX	1500	7,8 Б	9,7
313	Ractis/Verso-S	1496	7,1 Б	8,9
314	4Runner IV	3956	11,2 Б	14,0
315	4Runner IV /4x2/	4664	11,7 Б	14,6
316	4Runner IV /4x4/	4664	12,5 Б	15,6
317	4Runner V	2694	10,4 Б	13,0
318	4Runner V	3956	11,5 Б	13,8
319	4Runner V (facelift 2013)	3956	11,5 Б	13,8
320	Ractis	1364	4,2 Д	5,2
321	Raum	1497	8,4 Б	10,5
322	RAV 4 IV	1987	7,8 Б	9,7
323	RAV4	1998	5,0 Д	6,3
324	RAV 4 III	2231	6,5 Д	8,1
325	RAV 4 IV (facelift 2015)	2231	6,4 Д	7,9

9

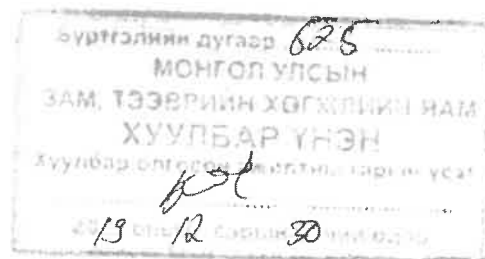
326	RAV 4 III	2362	10.0 Б	12.4
327	RAV 4 II	2494	6.5 X	8.1
328	Rush	1495	7.2 Б	9.0
329	SAI	2362	6.5 X	8,1
330	Succeed	1500	7,2 Б	9.0
331	Tacoma III Double Cab Long	3456	10.8 Б	13,5
332	Tacoma III Double Cab	3456	11.2 Б	13.9
333	Tundra II Regular Cab (facelift 2009)	4608	11,7 Б	14,6
334	Tundra II Double Cab Long Bed	4664	12,5 Б	15,6
335	Tundra CrewMax	4664	13.4 Б	16,8
336	Tundra Double Cab	4664	13.4 Б	16,8
337	Tundra CrewMax	5663	14,5 Б	18.1
338	Tundra Double Cab	5663	14.5 Б	18,1
339	Vanguard	2400	10,0 Б	12.5
340	Venza	2672	9,7 Б	12.2
341	Vitz	997	3.9 Б	4.9
342	Vitz	1300	5,7 Б	7.1
UAZ				
343	315108	2200	10,6 Д	13,2
344	31512	2445	10,5 Б	12,6
345	31514	2445	11,1 Б	13,3
346	315143	2450	10,8 Б	13,5
347	PATRIOT	2693	11,6 Б	14,5
348	315148	2240	10,0 Д	12,0
349	315192	2890	15,0 Б	18,7
350	31519	2890	15,6 Б	19,5
351	315195	2890	15,5 Б	19,4
352	315195	2700	13,2 Б	16,5
353	315195	2200	10,6 Д	13,2
354	315195	2200	10,8 Д	13,5
355	3159	2700	13,2 Б	16,5
356	3163	2700	11,4 Б	14,2
357	3163	2300	10,2 Д	12,7
VOLKSWAGEN				
358	Passat Alltrack (B7)	1798	8,5 Б	10,7
359	Passat Alltrack (B7)	1968	5,7 Д	7.2
360	Cross Polo	1197	4,7 Б	6.0
361	Tiguan	1984	10,8 Б	13,5
362	Tiguan (facelift 2011)	1984	9,4 Б	11,8
363	Touareg II (7P5)	2967	6,8 Д	8,5
364	Touareg II (facelift 2014)	2995	7,0 X	8,7

10

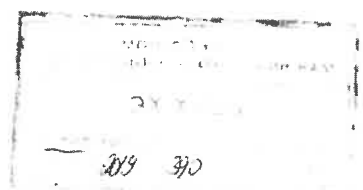
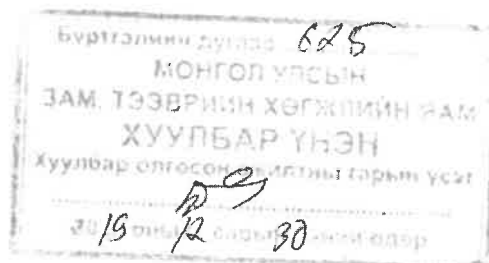
365	Touareg I (7L)	3189	15,3 Б	19,1
366	Touareg II (7P5)	3597	10,5 Б	13,2
367	Touareg I (7L)	3598	14,4 Б	18,0
II	АЧААНЫ АВТОМАШИН			
SHACMAN				
368	Shacman (6x4)	9726	36,0 Д	-
369	Shacman (8x4)	11600	38,5 Д	-
BEIBEN				
370	Beiben North Benz	11700	38,0 Д	-
371	Beiben North Benz	9726	34,8 Д	-
372	Beiben North Benz	11596	37,6 Д	-
CAMC				
373	HN төрлүүд	8800	34,0 Д	-
374	HN 4250	11596	37,0 Д	-
DAEWOO				
375	F3DEF	11051	36,5 Д	-
376	TATA-K4D6F	11100	37,0 Д	-
DAYUN				
377	DAYUN	11596	38,5 Д	-
378	DAYUN	9726	34,1 Д	-
DONGFENG				
379	DFL3251	8900	34,4 Д	-
380	DONGFENG	9726	35,0 Д	-
FAW				
381	FAW	8600	34,6 Д	-
382	FAW	9726	36,0 Д	-
383	CA3310	11000	37,5 Д	-
FORD				
384	TRANSIT 2,0 automatic	2000	10,6 Д	13,2
385	TRANSIT 2,2	2200	10,2 Д	12,8
386	TRANSIT 2,4D	2400	10,8 Д	13,5
387	TRANSIT 2,5 D	2500	11,4 Д	14,2
FOTON				
388	FORLAND	2700	12,0 Д	15,0
389	FORLAND	9726	35,2 Д	-
390	BJ3318	11596	38,0 Д	-
HINO				
391	YC1250FS2PM	10520	35,4 Д	-
HONGYAN				
392	HONGYAN	10420	34,8 Д	-
393	HONGYAN	9726	34,0 Д	-
HOWO				

11

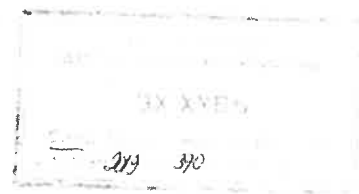
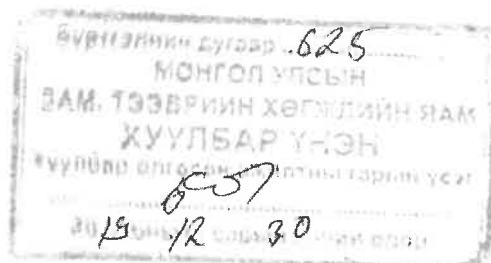
394	HOWO (6X4)	9726	34.5 Д	-
395	HOWO (8X4)	9726	38.5 Д	-
396	HOWO	11596	39.0 Д	-
HYUNDAI				
397	HD 65	3907	14.5 Д	18,1
398	HD1000	12930	36,0 Д	-
399	HD-120	7540	20,0 Д	25,0
400	HD-120	6600	17,0 Д	21,2
401	HD-270	9960	28,0 Д	35,0
402	HD-35	2500	13,0 Д	16,2
403	HD-78	3900	14,5 Д	18,1
404	HD72	3300	14,0 Д	17,5
405	HD72	3928	15,0 Д	18,7
406	Porter II	2467	10,2 Д	12,7
407	Porter II	2497	10,5 Д	13,1
KIA				
408	Bongo 2.4 MT 4X2	2359	8,3 X	10,3
409	Bongo3	2497	10,5 Д	13,1
410	Bongo3	2700	11,5 Д	14,4
411	Bongo 2.9 MT 4X2	2900	12,0 Д	15,0
412	Bongo 2.9 MT 4X4	2900	10,5 Д	13,1
413	Bongo 2.9 AT	2900	10,0 Д	12,5
MITSUBISHI				
414	FUSO CANTER 2.8	2800	11,2 Д	14,0
415	FUSO	4899	15,6 Д	19,5
416	FUSO	8200	18,0 Д	22,5
SCANIA				
417	P420CB8X4EHZ	11700	38,0 Д	-
SHAANXI				
418	SHAANXI	9726	37,0 Д	-
SINOTRUK				
419	SINOTRUK	9726	36,2 Д	-
VOLVO				
420	FH440	12780	39,0 Д	-
421	FH610	16120	42,5 Д	-
422	FM44084R	12783	39,5 Д	-
423	ZJV3310RJ35	12783	39,5 Д	-
XCMG				
424	QY20B	11596	37,0 Д	-
UAZ				
425		39094	2690	15,4 Б 19,2
426		3303	2700	15,4 Б 19,2

12

III	АВТОБУС			
DAEWOO				
427	BS106	11051	29,0 Д	36,2
FIAT				
428	DUCATO	2287	12,8 Д	16,0
FORD				
429	Econoline E350 Van	5400	23,2 Б	29,0
430	Transit 350 Bus	2402	12,1 Д	15,1
431	Transit FT 150/150L 2.5D (13 суудалтай)	2496	11,3 Д	14,1
432	Tourneo 2,2D	2198	10,5 Д	13,1
433	Transit 150/150L 2.0i (15 суудалтай)	2000	13,0 Б	16,2
434	Transit 2.0 (12 суудалтай)	2000	13,5 Б	16,9
435	Transit 2.4 (14 суудалтай)	2402	11,5 Д	14,4
436	Transit 350 (13 суудалтай)	2402	11,9 Д	14,9
437	Transit 350 (14 суудалтай)	2402	12,1 Д	15,1
GAZ				
438	2705	2015	16,3 Б	20,4
HYUNDAI				
439	Aero city	11150	28,5 Д	35,6
440	Aero city 540	11150	29,0 Д	36,2
441	Aero city 570	11150	29,0 Д	36,2
442	Aero Express	11150	29,0 Д	36,2
443	Aero space	12900	30,0 Д	37,5
444	Aero Town	6600	17,2 Д	21,5
445	Country 3.3	3300	13,5 Д	16,9
446	County	3907	14,0 Д	17,5
447	GRANDSTAREX	2497	10,0 Д	12,5
448	Starex	2476	10,0 Д	12,5
449	Starex	2351	11,5 Б	14,4
450	UNIVERSE	11149	30,0 Д	37,5
451	UNIVERSE	12300	30,5 Д	38,1
IVECO				
452	NJ6493	2798	10,5 Д	13,1
KIA				
453	GRANBIRD	11000	28,0 Д	35,0
454	GRANBIRD	12344	31,0 Д	38,7
455	GRANBIRD	16740	34,0 Д	42,5
MAZ				
456	215067	7200	46,0	57,5
MAZDA				
457	Bongo	2000	10,0 Д	12,5

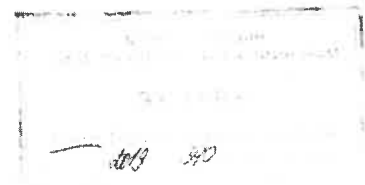
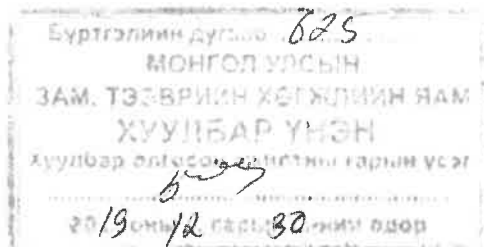
13

MERCEDES BENZ				
458	SPRINTER	1998	9,8 Д	12,2
NISSAN				
459	Urvan	2488	10,0 Д	12,5
460	CARAVAN	2950	12,5 Д	15,6
PAZ				
461	3205-70	4750	19,7 Д	24,6
462	PAZ 3205 /3M3 5112.10/	4670	25,6 Б	32,0
463	PAZ 4234	4750	19,2 Д	24,0
464	PAZ 32053	4700	24,8 Б	31,0
465	PAZ 32053	4750	19,2 Д	24,0
TOYOTA				
466	Coaster 4,2D	4200	17,0 Д	21,2
467	Hi Ace	1998	11,2 Б	14,0
468	Hi Ace	2400	12,8 Б	16,0
469	Hi Ace	2694	14,0 Б	17,5
470	Hi Ace	3000	15,0 Б	18,7
471	Hi Ace 2800 Supercustom D	2779	10,8 Д	13,5
YUTONG				
472	ZK6108HG	8268	25,0	31,2
UAZ				
473	2206	2700	13,6 Б	17,0
474	3909	2693	12,6 Б	15,7
475	374195	2693	13,2 Б	14,0
476	3303	2890	15,6 Б	19,5
477	3962	2890	14,5 Б	18,2
478	39094	2890	17,8 Б	22,2
479	39099	2890	15,6 Б	19,5
480	220692	2890	15,6 Б	19,5
481	29891	2693	13,8 Б	17,2
482	220695	2890	15,6 Б	19,5
ZHONGTONG				
483	LCK610	7800	24,0	30,0

Тайлбар:

- Жишиг нормыг шууд үндсэн норм болгон мөрдөж болох бөгөөд тодорхой хугацаанд шатахуун зарцуулалтын сорил, туршилтыг явуулсны үндсэн дээр бодит зарцуулалтад тулгуурлан үндсэн нормыг тогтоож мөрдөнө.
- Дээрх жишиг нормын жагсаалтад ороогүй автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг тогтоох, жишиг нормыг хянан үндсэн норм болгон мөрдөх аргачлал зааврыг 1 дүгээр хавсралтын 3 дахь хэсэгт тусгасан болно.
- Б – бензин хөдөлгүүр
- Д – дизель хөдөлгүүр
- Х – хосолсон хөдөлгүүр

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 12 сарын 30-ний өдрийн 390 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт

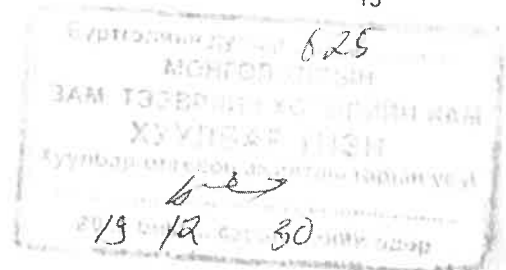
АВТОМАШИНЫ 100 КМ ГҮЙЛТЭД ЗАРЦУУЛАХ ШАТАХУУН ЗАРЦУУЛАЛТЫН ҮНДСЭН НОРМЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ БОЛОН БУУРУУЛАХ НӨХЦЛҮҮД

Хүснэгт 2.1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг хүйтний улиралд нэмэгдүүлэх хувь хэмжээ, мөрдөх хугацаа

Хүйтний бүсийн ангилал	Аймгийн нэр	Сумын нэр	Хүйтний нэмэгдлийн/+/ хэмжээ, %	Нэмэгдэл олгох хугацаа / сар.өдөр/	
				Эхлэх	Дуусгах
I бүс	Завхан	Баянтэс, Баянхайрхан, Сонгино, Түдэвтэй, Нөмрөг, Тэлмэн, Булнай, Их-Уул, Яруу, Тосонцэнгэл, Отгон, Тэс			
	Хөвсгөл	Цэцэрлэг, Цагаан-Уул, Баянзүрх, Улаан-Уул, Ханх, Ренчинлхүмбэ, Чандмань-Өндөр, Цагаан-Үүр, Цагааннуур, Арбулаг	+10,0 +25,0 +10,0	10/X 11/XI 16/II	10/XI 15/II 16/IV
	Увс	Давст, Түргэн, Тариалан, Наранбулаг, Малчин, Хяргас, Зүүнговь, Тэс, Цагаанхайрхан, Баруунтуруун, Сагил, Өндөрхангай, Зүүнхангай			
II бүс		I ба III бүсэд харьяалагдаагүй аймаг, сум	+10,0 +20,0 +10,0	15/X 16/XI 16/II	15/XI 15/II 10/IV
III бүс	Өмнөговь	Бүх сум			
	Сүхбаатар	Баяндэлгэр, Онгон			
	Дорноговь	Мандах, Хатанбулаг, Сайхандулаан, Хөвсгөл, Эрдэнэ Улаанбадрах, Өргөн, Замын-Үүд, Дэлгэрэх			
	Дундговь	Дэлгэрхангай, Хулд, Өлзийт, Өндөршил, Гурвансайхан, Баянжаргалан	+10,0 +20,0 +10,0	1/XI 21/XI 11/II	20/XI 10/II 1/IV
	Баянхонгор	Баянцагаан, Шинэжинст, Баянговь, Баянлиг, Жинст, Богд, Баацагаан			
	Говь-Алтай	Тоорой, Ажбогд, Шарга, Бигэр, Төгрөг, Халиун			
	Ховд	Үенч, Алтай, Булган, Зэрэг			

Хүйтний улиралд хосолмол хөдөлгүүр бүхий автомашинд хүснэгт 2.1-ээр тогтоосон хувь хэмжээг 50 хувиар нэмэгдүүлэн тооцно.

15

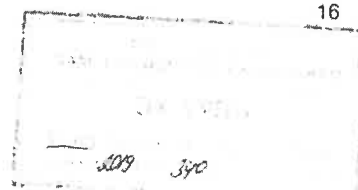
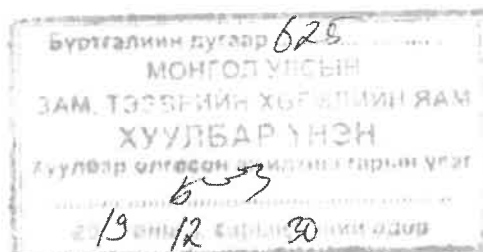

Хүснэгт 2.2. Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах хувь хэмжээ

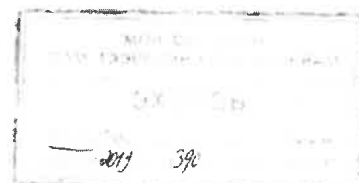
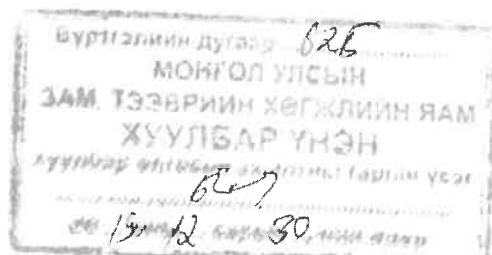
Ашиглалтын бүс	Нэмэгдүүлэх /+/ болон бууруулах /-/ хэмжээ [%]	Аймгийн нэр	Сумдын нэр
I бүс	+/ 15.0	Архангай	Тариат, Хангай, Чулуут
		Өвөрхангай	Бат-Өлзий, Уянга
		Баянхонгор	Баянбулаг, Гурванбулаг, Байдраг, Галуут, Эрдэнэцогт
		Хөвсгөл	Шинэ-Идэр, Жаргалант, Галт, Ренчинлхүмбэ, Цагааннуур, Улаан-Уул, Баянзүрх, Ханх, Цагаан-Үүр, Чандмань-Өндөр
		Завхан	Их-Уул, Идэр, Отгон, Шилүүстэй, Тэлмэн, Алдархаан, Ургамал, Дөрвөлжин, Завханмандал, Цагаанчулуут, Цагаанхайрхан, Яруу, Эрдэнэхайрхан, Цэцэн-Уул, Сонгино, Түдэвтэй, Нөмрөг
		Говь-Алтай	Тонхил, Хөхморьт, Бугат
		Ховд	Дуут, Мөнххайрхан, Мөст, Цэцэг, Булган, Үенч, Алтай
		Баян-Өлгий	Улаанхус, Цэнгэл, Сагсай, Бугат, Буянт, Алтай, Толбо, Дэлүүн, Булган
Увс	Завхан, Зүүнговь		
II бүс	+/ 10.0	Говь-Алтай	Баян-Уул, Жаргалан, Дарви, Шарга, Тайшир, Дэлгэр, Халиун, Бигэр, Чандмань, Цээл, Алтай, Цогт, Эрдэнэ, Төгрөг
		Завхан	Асгат, Сантмаргац, Тэс, Баянтэс, Баянхайрхан
		Ховд	Эрдэнэбүрэн, Ховд, Буянт, Манхан
		Баян – Өлгий	Ногооннуур, Алтанцөгц, Баяннуур
		Увс	Өмнөговь, Ховд, Бөхмөрөн, Тариалан, Сагил, Түргэн, Баруунтуруун, Хяргас, Зүүнхангай, Өндөрхангай, Цагаанхайрхан, Хархираа
		Төв	Мөнгөнморьт, Эрдэнэ, Баянзүрх, Баяндэлгэр, Архуст
Архангай	Жаргалант, Өндөр-Улаан, Булган		
III бүс	+/ 5.0	Өмнөговь	Гурвантэс, Ноён, Сэврэй, Баяндалай, Хүрмэн, Номгон
		Баянхонгор	Баянцагаан, Баянговь, Шинэжинст, Баян-Өндөр

16

		Өвөрхангай	Хархорин, Хужирт, Зүүнбаян-Улаан, Тарагт, Өлзийт, Зүйл
		Архангай	Өлзийт, Өгийнуур, Хашаат, Цэнхэр, Хотонт, Цэцэрлэг, Хайрхан, Ихтамир, Эрдэнэмандал, Төвшрүүлэх, Батцэнгэл
		Хэнтий	Батширээт, Өмнөдэлгэр, Цэнхэрмандал
		Увс	Тэс, Давст, Малчин, Наранбулаг, Өлгий
		Ховд	Мянгад, Чандмань, Зэрэг, Дарви, Дөргөн,
		Булган	Бүх сум
		Сэлэнгэ	Бүх сум
IV бүс	I-/ 5.0, I-/10,0	Дорнод	Бүх сум
		Сүхбаатар	Бүх сум
V бүс	0,0	I-IV бүсэд хамрагдаагүй аймаг, сум болон I-III бүсэд хамаарагдах аймаг сум хатуу хучилттай авто замын сүлжээтэй болсон үед	Шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг мөрдөнө.

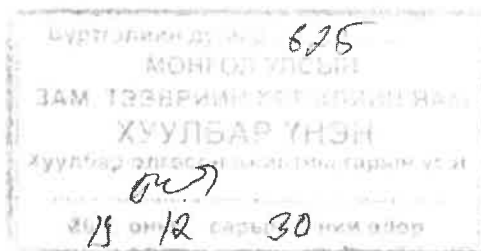
Тайлбар: Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх хувь хэмжээг I-III бүсийн ердийн хөрсөн замд, хорогдуулах хувь хэмжээг IV бүсийн ердийн хөрсөн замд -5%, хатуу хучилттай авто замд -10%-иар тооцно.

Хүснэгт 2.3. Ажил үйлчилгээний онцлог, авто замын онцгой хүнд нөхцөлийг харгалзан автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх тусгай нөхцөлүүд

№	Ажил үйлчилгээний онцлог нөхцөлүүд	Үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх хэмжээ [%]	Тайлбар
1	Орон нутагт замгүй газар явж эрчим хүч, холбооны шугам тавих, засварлах, зөвшөөрөгдсөн нөхцөлд ан агнах, геологи, археологи, усны хайгуул, шинжилгээ хийх, зам гүүр барих, мал тууврын экспедиц, мал эмнэлгийн түргэн тусламжид ажиллах, радио релейны станц цэгүүдэд ажиллах автомашинд	/+ 10.0	
2	Шинэ автомашин, шинэ хөдөлгүүрийн ашиглалтын эхний 1000 км гүйлтэд шатахууны үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх хэмжээ	/+ 10.0	
3	Тариан талбайд комбайн дагах, хөрс хуулагдсан уурхайн дотоод дүүрэгт ажиллах автомашинд	/+ 10.0	
4	Даршны комбайн дагаж ажиллах автомашинд	/+ 20.0	
5	Жолооны сургалтын автомашинд	/+ 20.0	
6	Хүн эмнэлгийн түргэн тусламжийн үйлчилгээ үзүүлэх үүрэг бүхий автомашинд	/+ 15.0	Зориулалтын бус автомашинаар түргэн тусламжийн үйлчилгээ үзүүлсэн тохиолдолд шатахууны нэмэгдэл олгохгүй"
7	Бага хурдаар тээвэрлэх шаардлагатай, тэсэрч дэлбэрэх аюултай, хэт хүнд, урт, овор ихтэй ачаа тээх автомашинд	/+ 5,0	
8	Овор ихтэй, хэт хүнд ачаа ачсан 30-аас дээш тоннын даацтай трайллер чирч хот хооронд болон хотын дотор тээвэр хийх автомашинд	/+ 25.0	
9	Улаанбаатар хотод цагдаагийн байгууллагын тусгай үүрэг даалгавар биелүүлэх автомашинд	/+ 25.0	Энэхүү 25 хувийн нэмэгдэлд Улаанбаатар хотын хөдөлгөөний эрчимийн нэмэгдлийг тооцсон тул Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний эрчимийн 20 хувийн

18

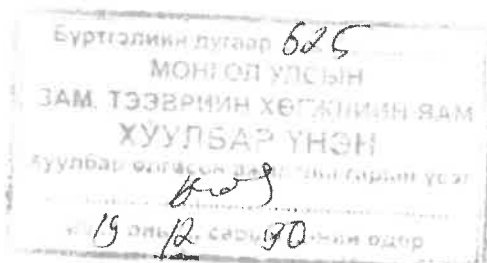
			нэмэгдлийг олгохгүй./хүснэгтийн 10 дахь заалтын/
10	Хөдөлгөөний эрчим ихтэй Улаанбаатар хотын замд ажиллах автомашинд	/+/ 25,0	1-р дүгээр хавсралтад багтсан автомашинд уг нэмэгдлийг тооцсон тул давхардуулан тооцохгүй. Уг нормд ороогүй автомашинд тооцно.

625
 МОНГОЛ УЛСЫН
 ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГӨЛИЙН ЯАМ
 ХУУЛБАР ҮНЭН
 Хуулбар зүйлсийг хуульчлалын үсэг
 15 / 12 сард 30 нийгэмд

— 200 30

Хүснэгт 2.4. Автомашины 100 тн.км тээврийн ажлын болон өөрөө буулгагч автомашины ачаа буулгахад зарцуулах шатахууны норм

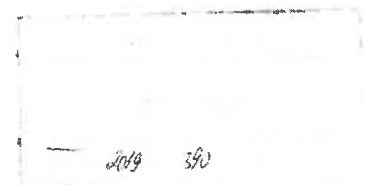
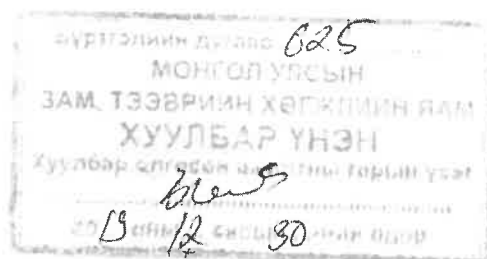
№	Үзүүлэлт	Шатахууны хэмжээ [литр]
Автомашины 100 тнкм тээврийн ажилд зарцуулах шатахууны норм:		
1	Бензинээр ажилладаг хөдөлгүүртэй автомашины гүйцэтгэсэн 100 тнкм тээврийн ажил тутамд	3,0
	Дизель түлшээр ажилладаг автомашины 100 тнкм тээврийн ажил тутамд	1,725
Өөрөө буулгагч автомашины ачаа буулгах механизм ажиллуулахад зарцуулах шатахууны норм:		
2	6 тн хүртэл даацтай өөрөө буулгагч автомашины ачаатай явалт тутамд	0,3
	6-20 тн хүртэл даацтай өөрөө буулгагч автомашины ачаатай явалт тутамд	0,5
Уул уурхайн онцгой их даацын өөрөө буулгагч автомашины ачаатай явалт тутамд:		
3	20-27 тн даацтай өөрөө буулгагч автомашинд	0,6
	27-40 тн даацтай өөрөө буулгагч автомашинд	0,8
	40-75 тн даацтай өөрөө буулгагч автомашинд	1,0
	75-аас дээш даацтай өөрөө буулгагч автомашинд	1,2

— 2019 05

2.5. Автомашины хөдөлгүүрийн асаалтын нэг цагт зарцуулах шатахууны норм

- 2.5.1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг гүйлтээр тооцох боломжгүй технологийн тээвэрлэлт гүйцэтгэх автомашин, тусгай төхөөрөмж бүхий автомашины тусгай төхөөрөмж ажиллуулахад олгох шатахуун, автомашиныг хүйтний улиралд халаах /гүйлт 0/ зэрэг нөхцөлд шатахуун зарцуулалтыг хөдөлгүүрийн асаалтын горимын нэг цагт зарцуулагдах шатахуунаар буюу 1 мото.цагаар тооцож олгоно.
- 2.5.2. Автомашины тусгай төхөөрөмжөө ажиллуулахад шаардагдах 1 мото.цагт зарцуулах шатахууны нормыг үйлдвэрлэгчийн буюу техникийн тодорхойлолтод заасан хэмжээгээр тогтоож мөрдөж болно.
- 2.5.3. Технологийн тээвэр гүйцэтгэж буй автомашины шатахуун зарцуулалт болон тусгай тоноглол бүхий автотээврийн хэрэгслийн ажлын нөхцөлд тусгай тоноглол ажиллаж байх үеийн шатахуун зарцуулалтын нормыг хянан үзэх, шинээр тогтооход ажлыг зураг авалтыг мэргэжлийн хүний удирдлага дор гүйцэтгэж, баталгаажуулсны дараагаар үндсэн нормыг тогтооно.
- 2.5.4. Автомашиныг халаах, цахилгааны эх үүсвэр авах зэрэг хөдөлгүүрийг 1 цаг ажиллуулахад (гүйлт=0) олгох шатахууныг 100 км гүйлтэд зарцуулах үндсэн нормын 5-10 хувиар, автомашины хөргүүрийг 1 цаг ажиллуулахад олгох шатахууныг 100 км гүйлтэд зарцуулах үндсэн нормын 5 %-иар бодож олгоно. /Автомашины халаагуурын нэмэгдэл нь хүйтний улиралд олгох шатахуун зарцуулалтын нэмэгдэлд тооцогдсон болно./

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 12 сарын 30 -ний өдрийн 390 дугаар тушаалын 3 дугаар хэсрэлт

АВТОМАШИНЫ ШАТАХУУН ЗАРЦУУЛАЛТЫН НОРМЫГ ТООЦООЛОХ АРГАЧЛАЛ, ЗӨВЛӨМЖ, ЖИШЭЭ

Энэхүү аргачлал, зөвлөмж нь автомашин бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд шатахуун зарцуулалтын нэгжийн норм, хэрэгцээг төлөвлөж тодорхойлох, автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг өөрсдөө тогтоох, шатахуун зарцуулалтын нормыг нэмэгдүүлэх болон хорогдуулах, хэмжилт, сорилт хийхтэй холбогдсон үйл ажиллагааг зохицуулахад зориулагдана.

1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормын төрөл, шатахуун зарцуулалтыг тооцох аргачлал:

1.1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын ($N_{\text{хяналт}}$) норм

Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг ихэвчлэн үйлдвэрлэгч тогтоох бөгөөд дасгаж хэвшүүлсэн хөдөлгүүр бүхий автомашины лабораторийн нөхцөлд, эсвэл шулуун замд автомашиныг бүрэн ачаалан жигд хурдаар ажиллуулан тогтоодог норм юм.

1.2. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм

Шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тогтоогдоогүй автомашины хувьд автомашины үйлдвэрлэгчийн тогтоосон шатахуун зарцуулалтын хяналтын норм болон ашиглалтын нөхцөлөөс хамаарч хяналтын зарцуулалтын өөрчлөлтийн хэмжээг илэрхийлэх коэффициентын тусламжтайгаар тооцооны аргаар тогтоож болно.

Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг ($N_{\text{жишиг}}$) хяналтын зарцуулалтын тусламжтайгаар дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$N_{\text{жишиг}} = N_{\text{хяналт}} * K_{\text{ө}} \quad [1]$$

Энд:

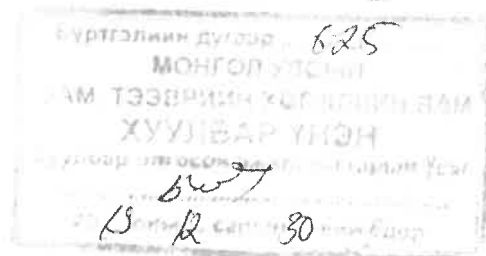
$N_{\text{жишиг}}$ – Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм

$N_{\text{хяналт}}$ - Шатахуун зарцуулалтын хяналтын норм, л/100 км

$K_{\text{ө}}$ – Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициент.

Автомашины шатахуун зарцуулалтыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициентыг судалгаагаар тогтоодог бөгөөд ачаа суудлын зориулалтын

22

ердийн автомашинд 1,2-1,3, туулах чадварыг нэмэгдүүлсэн автомашинд 1,1-1,2 байна.

Энэ аргаар тогтоосон жишиг норм нь шатахууны бодит зарцуулалтын баримжаа хэмжээг харуулах бөгөөд судалгааны, статистикийн болон сорилтын аргаар хэмжилт хийж, баталгаажуулах зайлшгүй шаардлагатай болно.

1.3. Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм

Автомашины 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтыг шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм H_v гэнэ. Суудлын автомашин, автобус, чиргүүлгүй ажилласан ачааны автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн нормыг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад заагдсан хэмжээгээр тооцож болно.

Автотээврийн хэрэгсэл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах жишиг нормыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө. Өөрөөр хэлбэл автомашины үндсэн норм нь аж ахуйн нэгж байгууллагаас автомашины 100 км сул гүйлтэд тооцон олгох шатахуун хэмжээ бөгөөд жишиг нормыг хянан бодит зарцуулалтыг үндэслэн тогтоодог.

Автомашины шатахуун зарцуулалтын бодит хэмжээг автомашины техникийн техникийн байдал хэвийн буюу автомашины шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл, гэмтэлгүй болохыг тогтоосны дараа тодорхой хугацаанд автомашины шатахуун зарцуулалтыг судалгаа хийж, статистикийн болон туршилт хэмжилтийн аргаар тогтооно.

Автомашин насжилт, элэгдэл зэрэг хүчин зүйлээс хамааралтайгаар шатахуун зарцуулалтын жишиг нормоос шатахууны бодит зарцуулалт бага зэргийн зөрүүтэй байж болох бөгөөд судалгаагаар тогтоосон бодит зарцуулалтыг автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм болгон мөрдөж болно.

1.4. Чиргүүлтэй ажилласан автомашины 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахууны нормыг H_v дараах томъёогоор тооцно.

$$H_v = H_c + H_v G \quad [2]$$

Энд:

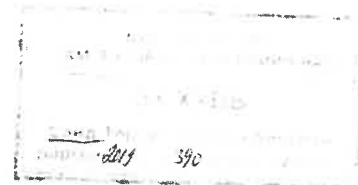
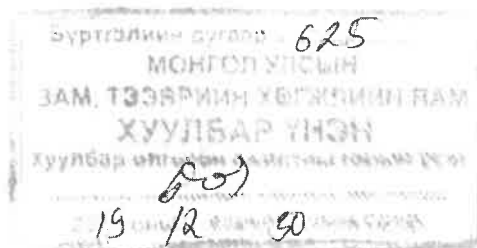
H_c – Чиргүүлтэй ажилласан автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн норм, л

H_v – Чиргүүлийн нэг тонн жинд зарцуулах норм, л (бензин хөдөлгүүр 3,0 л, дизель хөдөлгүүрт 1,725 л)

G – Чиргүүлийн жин, тн

1.5. Автомашины шатахуун зарцуулалтын хэмжээ нь дараах үндсэн норм, нэмэгдлүүдээс бүрдэнэ. Үүнд:

1.5.1. Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн норм:

- Ачааны автомашины ачаагүй явсан 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км
  - Суудлын автомашин, автобусны дундаж ачаалалтай үеийн 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км
  - Тусгай зориулалтын автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км
- 1.5.2. Энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын 2,4 дүгээр хүснэгтийн 1 дүгээр хэсэгт зааснаар ачаа тээврийн автомашины 100 тн.км тээврийн ажил гүйцэтгэхэд зарцуулах шатахууны нормыг тооцно.
- 1.5.3. Автомашины ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан олгох шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормын нэмэгдлүүд. Үүнд:
- Авто замын нөхцөлийн нэмэгдэл (ашиглалтын бүсийн нэмэгдэл)- K_s
  - Хүйтний улирлын нэмэгдэл- K_x
  - Тээврийн ажил үйлчилгээний онцлогийг тусгасан нэмэгдлүүд- K_T

2. Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцөлийг тооцох аргачлал

2.1. Хүйтний улирлын нэмэгдэл- K_x тооцох коэффициент

Монгол орны нутаг дэвсгэрийг хүйтний 3 бүсэд хуваан, бүсийн хилийг сумдын хилээр тогтоож, түүнд харьяалагдах аймаг, сум, олгох нэмэгдлийн хэмжээ, мөрдөх хугацааг энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2,1-т тусгав.

Хүйтний улиралд автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба бууруулах хувь хэмжээг (K_x) дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_x = \frac{\pm \Pi}{100\%}; \quad [3]$$

Энд:

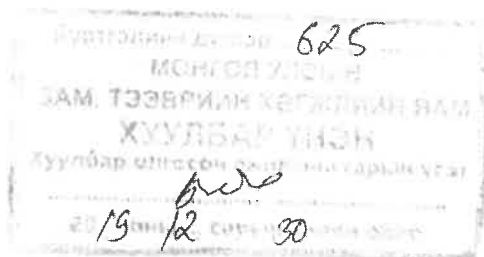
Π - хүйтний улирлын нэмэгдлийн хэмжээ, %

Автомашины үндсэн нормыг хүйтний улиралд нэмэгдүүлэх хувь хэмжээг зөвхөн тухайн бүсэд ажилласан автомашинд олгоно.

Хот хооронд болон орон нутгийн чиглэлд тээвэрлэлт хийж буй автомашин хүйтний бүс дамжин өнгөрвөл II бүсийн нэмэгдлээр тооцож олгоно.

2.2. Авто замын нөхцөлийн нэмэгдэл (ашиглалтын бүсийн нэмэгдэл)- K_s тооцох коэффициент

Авто замын өндөршилт, хучилтын байдал, хөрсний бүтэц, нэг хавтгай дөрвөлжин км талбайд ногдох бартааг гол үзүүлэлт болгон тус орны нутаг

дэвсгэрийг авто замын нөхцөлөөр бүсэд хувааж бүсийн хилийг сумдын хилээр тогтоож, энэ тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2.1.-д үзүүлэв.

Авто замын өндөршилт, далайн түвшнөөс дээш 1000-1500 метрт орших харьцангуй бага бартаатай нутгийн хөрсөн замд шатахууны үндсэн нормыг нэмэгдүүлэхгүй ба хорогдуулахгүй, далайн түвшнөөс дээш 1000-1500 метрт орших боловч нэг хавтгай дөрвөлжин км талбайд ногдох бартаа ихтэй нутагт ажиллах автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг 5%, далайн түвшнөөс дээш 1500-2000 метрт орших нутагт 10%, далайн түвшнөөс 2000 метрээс дээш орших ба элсэрхэг хөрстэй нутагт 15%-иар тус тус нэмэгдүүлж тооцно.

Автомашины шатахууны үндсэн нормыг далайн түвшнөөс дээш 500-1000 метрт орших нутгийн хөрсөн замд 5 хувь 500-1000 метрт орших хот хоорондын хатуу хучилттай замд 10 хувиар тус тус хорогдуулан тооцно.

Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба бууруулах хувь хэмжээг K_3 дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_3 = \frac{\pm \Pi}{100\%} \quad [4]$$

Энд:

Π – Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба хорогдуулах хувь /нэмэгдүүлэхэд эерэг утгыг, хорогдуулахад сөрөг утгыг хэрэглэнэ/

Авто замын нөхцөлийг тооцох дундаж коэффициент:

$$K_3 = \frac{\sum_{i=1}^n S_i K_i}{\sum_{i=1}^n S_i} \quad [5]$$

Энд:

K_i - бүс тус бүрийн авто замын нөхцөлийн коэффициент

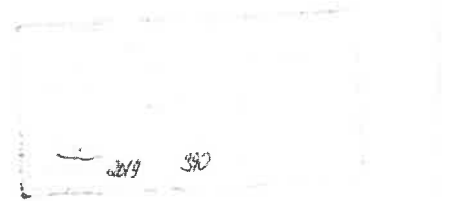
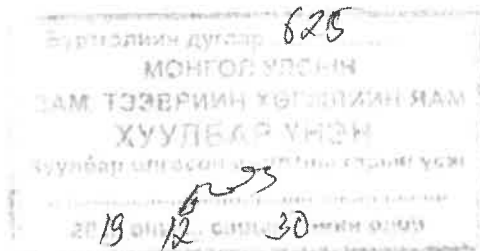
S_i - бүс тус бүрт автомашины явсан гүйлт, км

n - тооцоонд орсон бүсийн тоо

2.3. Тээврийн ажил үйлчилгээний онцлог, авто замын онцгой хүнд нөхцөлийг тусгасан нэмэгдлийг- K_7 тооцох коэффициент

Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх тусгай нэмэгдлийн хэмжээ, олгох нөхцөлийг энэ тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2,3-т үзүүлэв.

Ажил үйлчилгээний онцлог, авто замын онцгой хүнд нөхцөлөөс хамааруулж автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулагдах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх хэмжээг K_7 дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_T = \frac{\pm \Pi}{100\%}; \quad [6]$$

Энд:

Π - тусгай нэмэгдлийн хэмжээ, %

1. Автомашины 100 тн.км тээврийн ажлын нормыг H_w дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$H_w = H_{\text{тнкм}} * \frac{W}{100}; \quad [7]$$

Энд:

H_w – автомашины тнкм-ийн ажилд олговол зохих шатахууны нэмэгдэл

$H_{\text{тнкм}}$ - автомашины хөдөлгүүрээс хамааруулан 100 тн.км тээврийн ажилд олговол зохих шатахууны хэмжээ

W – автомашины хийсэн ажлын хэмжээ буюу бүтээл

$$W = G * S; \quad [8]$$

Энд:

G - ачааны хэмжээ, тн

S - гүйлт, км

3. Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцон олгох аргачлал, зөвлөмж

Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцох аргачлал, заавар, зөвлөмжийг автотээврийн хэрэгсэл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд шатахуун зарцуулалтын нэгжийн норм, хэрэгцээг төлөвлөх, тогтоох, нэмэгдүүлэх, хорогдуулах, шатахуун зарцуулалтын хэмжилт туршилт хийхэд ашиглаж болно.

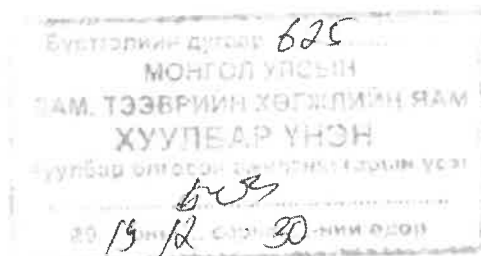
Автотээврийн салбарын ажил, үйлчилгээг эрхлэхэд шатахуун, тослогооны материалын хэрэгцээг үнэн зөв тогтоох, зохистой зарцуулах, тогтоосон нормыг мөрдөж ажиллах нь чухал ач холбогдолтой юм.

Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг хэмнэсэн тохиолдолд тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан тогтоосон нормоос шатахуун хэмнэсэн жолоочид хэмнэлтийн тодорхой хувиар шагнал олгох юмуу бусад урамшуулал үзүүлж болно. Энэхүү шагнал урамшуулал олгох журмыг тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллага гаргана.

Автомашин бүхий аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэд автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцож олгохын тулд тухайн автомашины үйлдвэрлэгчээс тогтоосон хяналтын норм, ашиглалтын нөхцөлийг тусгасан жишиг нормыг үндэс болгодог.

Энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад багтсан автомашинуудын шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг шинэчлэн тогтоохын тулд Монгол Улсын автопаркын бүтцэд 10-аас дээш тоогоор ашиглагдаж байгаа, 2007 оноос хойш

26

— 200 370

үйлдвэрлэгдсэн нийтийн хэрэгцээнд ашиглагдаж байгаа автомашинуудыг сонгон авсан болно.

Шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тогтоогдоогүй марк загварын автомашины хувьд автомашины үйлдвэрлэгчийн тогтоосон хяналтын норм болон ашиглалтын нөхцөлөөс хамаарч шатахуун зарцуулалтын өөрчлөлтийн хэмжээг илэрхийлэх коэффициентын тусламжтайгаар тооцооны аргаар тогтоож болно. (Энэхүү хавсралтын Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлалаас Томъёо [1]).

Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг (л/100 км) автомашин үйлдвэрлэгчээс тогтоож тухайн автотээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолт, ашиглалтын зааварт тусгасан байдаг. Автомашины шатахуун зарцуулалтыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициентыг тээврийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын /К_н/ судалгаагаар тогтоосон болно.

Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд боломжтой гэж үзвэл үндсэн нормоор нь шууд мөрдөх, эсвэл тодорхой хугацаанд тухайн автомашины шатахуун зарцуулалтад хэмжилт, туршилт явуулсны үндсэн дээр өөрийн ажил, үйлчилгээний онцлог, авто замын болон цаг агаарын нөхцөл байдалтай уялдуулан нэмэгдүүлэх ба хорогдуулах замаар үндсэн норм болгож мөрдөж болно.

Шатахуун зарцуулалтын сорил, туршилтын ажлыг гүйцэтгэхийн тулд автомашины техникийн байдлыг оношилж, шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл, гэмтэлгүй гэдгийг тогтоосон тохиолдолд сорил, туршилтын ажлыг хийж, бодит зарцуулалтыг тогтооно.

Автомашины тээврийн ажилд олгох шатахуун зарцуулалтын хэмжээ нь автомашины үндсэн норм, холбогдох нэмэгдлүүд (авто замын нөхцөлийн, хүйтний улирлын, тээврийн ажил үйлчилгээний онцлогийн г.м)-ээс бүрдэнэ.

Суудлын автомашин, автобус, ачааны такси, ахуйн тээврийн ачааны автомашин зэрэг гүйцэтгэсэн тээврийн ажлыг нь тн.км-ээр тооцох боломжгүй автомашины шатахууны нормыг дараах томъёогоор тооцно.

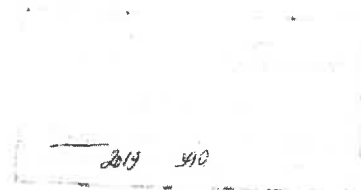
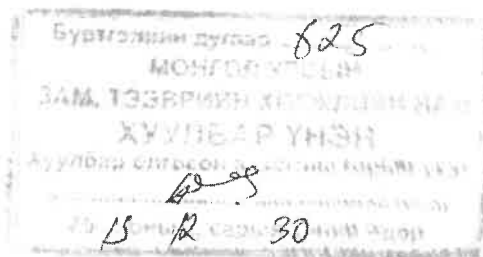
$$Q_n = N_v \times \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) \quad [9]$$

Энд:

K_n – автомашинд тухайн нөхцөлд олговол зохих шатахууны нэмэгдлүүд

Гүйцэтгэсэн ажлыг тн.км-ээр үнэлэх боломжтой ачааны автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг дараах томъёогоор тооцно.

$$Q_n = N_v \times \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + N_{тн.км} \times \frac{W}{100} \quad [10]$$

3.1. Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцох жишээ бодлого

Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцохын тулд дараах дарааллыг баримтална. Үүнд:

1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тооцох.

Жишээнд орж байгаа зарим тоо, үзүүлэлт нь хийсвэр бөгөөд зөвхөн аргачлалыг тодорхой болгох зорилгоор оруулсан болохыг анхаарна уу.

Жишээ 1. Аж ахуйн нэгж байгууллагын албан хэрэгцээнд ажиллах 1497 см³ хөдөлгүүрийн багтаамжтай, 2012 онд үйлдвэрлэсэн бензин хөдөлгүүр бүхий Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм нь энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад 100 км гүйлтэд 7.5 л шатахуун зарцуулахаар заасан байна.

Хэрвээ уг автомашины шатахуун зарцуулалт жишиг норм нь уг тушаалд ороогүй бол хавсралт 3-ын томъёо [1]-ыг ашиглан жишиг нормыг тооцно. Toyota Allion маркийн автомашины хяналтын нормыг 100 км гүйлтэд 6.0 л, ашиглалтын нөхцөлийн коэффициентийг суудлын автомашинд 1,1-1,2 гэсэн өгөгдлийг ашиглан жишиг нормыг тооцвол;

$$N_{\text{жишиг}} = N_{\text{хяналт}} * K_{\text{о}} = 6,0 * 1,2 = 7,2 \approx 7,5 \text{ л}$$

2. Автомашины жишиг нормыг тодорхой хугацаанд хянан автомашины үндсэн нормыг тогтоож мөрдөх.

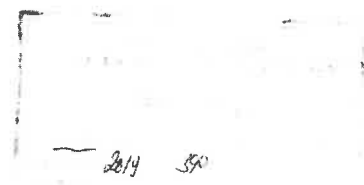
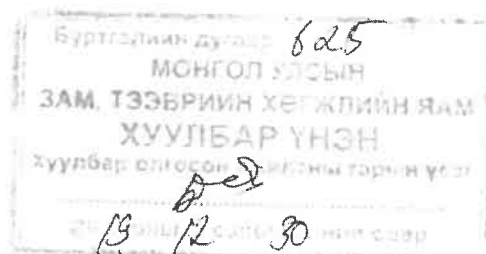
Автомашины үндсэн норм нь тухайн автомашинд мөрдөх норм бөгөөд жишиг нормыг хянан үзэж бодит зарцуулалтыг үндэслэн жишиг нормыг бага зэрэг нэмэгдүүлэх эсвэл хорогдуулж тогтоож болно

Жишээ 2. Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад орон нутгийн замд 100 км гүйлтэд 7,5 л, Улаанбаатар хотын хөдөлгөөний эрчим ихтэй замд 9,0 л зарцуулахаар заасан бөгөөд Улаанбаатар хотын авто замын ачаалал буюу хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдлийг тооцсон норм байна.

Уг автомашины жишиг нормыг хянаж үндсэн норм болгон мөрдөхийн тулд тухайн байгууллага тодорхой хугацаанд шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийнэ.

Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг тогтоох зорилгоор байгууллагаас 1 сарын хугацаанд шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийсэн бөгөөд судалгааны үр дүнгээр уг автомашин орон нутгийн замд 100 км гүйлтэд 8,0 л шатахуун зарцуулсан байна. Иймд автомашины шатахууны бодит зарцуулалтыг үндэслэн Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн нормыг 100 км гүйлтэд 8,0 л-ээр тогтоон байгууллагын даргын тушаалаар баталгаажуулан мөрдсөн байна.

Зөвлөмж

Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг хянахдаа шатахуун зарцуулалтын судалгааг статистик болон туршилт хэмжилтийн аргыг ашиглан хийж автомашины бодит хэмжээг тогтоох шаардлагатай болно.

Шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийхэд анхаарах шаардлагатай асуудлууд:
Үүнд:

- Автомашины техникийн байдлыг оношлох, шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл гэмтэлгүй болохыг тогтоох. Хэрвээ шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл гэмтэл байгаа тохиолдолд шатахуун зарцуулалтын судалгааг явуулахгүй.
- Туршилт хэмжилтийн ажлыг явуулах зам, зай, хугацааг сонгох, туршилтыг ижил нөхцөлд хэд хэдэн удаагийн давтамжтай явуулж шатахуун зарцуулалтын бодит хэмжээг үндэслэлтэй тогтоох.
- Хэмжилтийн үед гарах нөлөөллийг хянах. Тухайлбал туршилтын үед жолоочийн зүгээс шатахуун зарцуулалтыг нэмэгдүүлэх үйлдэл гарч байгаа эсэх, туршилт явуулж байх үед техникийн байдал хэвийн байгаа эсэх, шатахууны хэмжилтийг нарийвчлалтай, алдаагүй байхаар авах зэрэг бодит зарцуулалтыг үнэн зөв гаргахыг тулд судалгаа, туршилт явуулж байгаа ажилтнаас ихээхэн зүйл хамаардаг. Мөн үндсэн норм нь ямар нэгэн нэмэгдэл тооцоогүй норм байдаг тул туршилтыг хүйтний улиралд явуулсан эсэх, авто замын болон тээврийн ажил үйлчилгээнээс хамааралтай нэмэгдлүүд орсон эсэхийг нягтлан тооцох шаардлагатай болдог.

3. Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх нөхцөлүүдийг тогтоож олговол зохих шатахууныг тооцох.

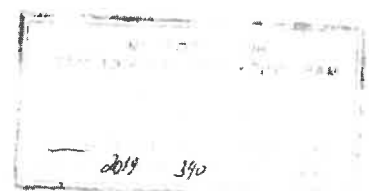
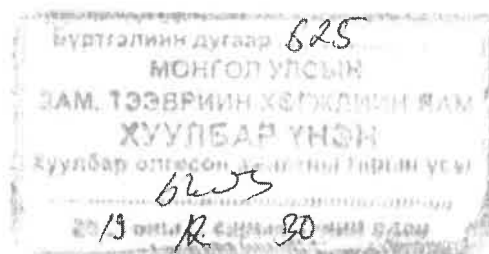
Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх нөхцөлүүдээс бүх автомашинд заавал тооцох шатахуун зарцуулалтын нэмэгдэл нь хүйтний улирлын нэмэгдэл юм. Өөрөөр хэлбэл автомашин нь дулааны болон хүйтний улиралд мөрдөх шатахуун нормтой байна.

Жишээ 3 Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн нормыг жишээ 2-т 100 км гүйлтэд 7,5 л, уг автомашин Улаанбаатар хотод ажиллах гэсэн өгөгдлийг үндэслэн уг автомашины хүйтний улирлын шатахуун зарцуулалтыг тооцон үзүүлье.

Жишээнд өгсөн өгөгдлөөс уг автомашинд шатахуун зарцуулалтын ямар нэмэгдлүүдийг тооцох боломжтойг тодорхойлъё.

1. Автомашины үндсэн норм $N_V = 8,0$ л /100 км
2. Уг автомашин Улаанбаатар хотын замд ажиллах бөгөөд авто замын хөдөлгөөний эрчим/түгжрэл/-ийн нэмэгдлийг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад тооцсон бөгөөд 100 км гүйлтэд 9,0 л байхаар заасан байна. Жишээнд авч байгаа Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн норм нь жишиг нормоос зөрүүтэй буюу 8,0 л-ээр тогтоогдсон тул энэхүү тушаалын 2 дугаарын хавсралтын 2,3-т заасан хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдлийг тогтоосон үндсэн норм дээр тооцно.
3. Хүйтний улиралд ажиллах нормыг тооцох. Уг тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүйтний улирлын нэмэгдлийн хувь хэмжээг харуулсан хүснэгтээс Улаанбаатар хот нь хүйтний 2 дугаар бүсэд хамаарахаас гадна

29

хүйтний хэмээс хамааруулан тооцох хувь хэмжээ нь 10 дугаар сарын 15-наас 11 дүгээр сарын 15, 2 дугаар сарын 16-наас 4 дүгээр сарын 10 хүртэл 10% , 11 дүгээр сарын 16-наас 2 дугаар сарын 15 хүртэл 20%-иар тогтоосон байна.

Автомашин шатахуун зарцуулалтын нэмэгдлүүдийг тооцох коэффициент;

1. Улаанбаатар хотын авто замын хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдэл;

$$K_T = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{20\%}{100\%} = 0.2$$

2. Хүйтний улирлын нэмэгдэл ;

$$K_X = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{10\%}{100\%} = 0.1 ;$$

$$K_X = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{20\%}{100\%} = 0.2 ;$$

Томьёо 9 нь Автомашинд олговол зохих шатахууны хэмжээг тооцно.

$$Q_n = H_V * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i)$$

Дээрх томьёогоор уг автомашины 100 км гүйлт дэх үндсэн нормыг хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдэл, хүйтний улирлын 2 дугаар бүсийн 10 хувийн нэмэгдлээр нэмэгдүүлэн тооцвол;

$$Q_n = H_V * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = H_V * \frac{S}{100} (1 + K_T + K_X) = 8,0 * \frac{100}{100} (1 + 0.2 + 0.1) = 10,4 \text{ л}$$

Хүйтний улирлын 2 дугаар бүсийн 20 хувийн нэмэгдлийг тооцвол;

$$Q_n = H_V * \frac{S}{100} * (\sum_{i=1}^n K_i) = 8,0 \text{ л} * \frac{100}{100} (1+0,2+0,2) = 11,2 \text{ л/100 км}$$

Жишээ 4 Хүйтний улиралд Улаанбаатар – Зуун мод – Улаанбаатар чиглэлийн 86 км км замд ажилладаг Аэро сити 540 маркийн автобусны шатахуун нормыг тодорхойлбол;

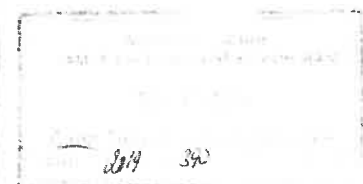
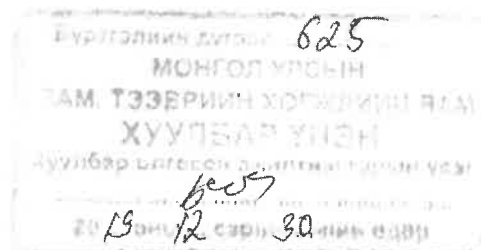
Өгөгдсөн нь $H_V = 29.5 \text{ л}$, $S = 86 \text{ км}$, $K_T = 0$, $K_X = 0$

1. 10 дугаар сарын 15-наас 11 дүгээр сарын 15, 2 дугаар сарын 16-наас 4 дүгээр сарын 10 хүртэл 10%-иар тооцвол;

$$Q_n = H_V * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = 29,5 * \frac{86}{100} (1 + 0.1) = 27,91 \approx 30,0 \text{ л/86км}$$

2. 11 дүгээр сарын 16-наас 2 дугаар сарын 15 хүртэл 20%-иар тооцвол;

$$Q_n = H_V * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = 29,5 * \frac{86}{100} (1 + 0.2) = 30,44 \approx 31,0 \text{ л/86км}$$

Жишээ 5 Хүйтний улиралд /1 дүгээр сарын 15-ны өдөр/ Улаанбаатар хотоос Архангай аймгийн Цэцэрлэг сум хүртэл 3 тн ачаатай явах Mitsubishi Canter маркийн автомашины олговол зохих шатахуун зарцуулалтыг тооцвол;

Өгөгдсөн: $N_y = 12.7 \approx 13,0$ л, $S = 470$ км, $K_T = 0$, $K_a = 0$, $K_x = 0,2$

$$W = G * S = 470 \text{ км} * 3 \text{ тн} = 1410 \text{ тн.км}$$

Энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын 2,4-т Дизель түлшээр ажилладаг автомашины 100 тн.км тээврийн ажил тутамд 1,725 л шатахуун олгохоор заасан буюу $N_{тн.км} = 1.725$ л байна.

Дээрх өгөгдлийг үндэслэн томъёо 10-р уг автомашинд олгох шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцвол;

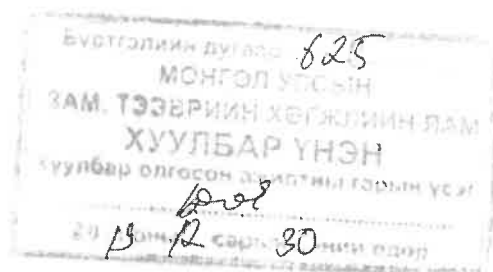
$$Q_n = N_y * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + N_{тн.км} * \frac{W}{100} = 13.0 \text{ л} * \frac{470}{100} * (1+0.2) + 1.725 * \frac{1410}{100} = 97.64 \approx 98,0 \text{ л}$$

Жишээ 6 Дулаан улиралд North Benz загварын ачааны автомашин А маркийн чиргүүлтэй /чиргүүлийн жин 4 тн/ 350 км замд 40 тн-ийн ачааг тээвэрлэх эд олгох шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцъё.

Өгөгдсөн нь: $N_c = 35.0$ л, $S = 350$ км, $K_T = 0$, $K_a = 0$, $K_x = 0$, $N_{тн.км} = 1,725$ $G = 4$ тн гэсэн өгөгдлөөс эхлээд уг автомашины чиргүүлтэй ажилласан 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахууныг хэмжээг тооцвол;

$$N_y = N_c + N_y G = 35.0 \text{ л} + 1,725 * 4 = 41.9 \approx 50 \text{ л/100 км}$$

$$Q_n = N_y * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + N_{тн.км} * \frac{W}{100} = 50 \text{ л} * \frac{350}{100} * 1 + 1,725 * \frac{350 * 40}{100} = 416,5 \text{ л}$$

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019
оны 12 сарын 30 -ний өдрийн 390 дугаар
тушаалын 4 дүгээр хавсралт

АВТОМАШИНЫ ЭДЭЛГЭЭНИЙ НӨӨЦИЙН ДООД ХЯЗГААР БУЮУ ГҮЙЛТИЙН НОРМ

- 4.1. Аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын буюу гүйлтийн нормыг үйлдвэрлэгчийн болон судалгааны үндсэн дээр тогтоосон автомашины эдэлгээний гүйлтийн доод хязгаарыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө.
- 4.2. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг ашиглалтын бүс, тээвэрлэлтийн нөхцөл, ачааллаас хамааруулан доорх хувиар хорогдуулан тооцож болно.
- 4.2.1. Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг бууруулах хувь хэмжээ:

№	Авто замын нөхцөл, ердийн хөрсөн зам	Бууруулах хувь хэмжээ
1	Баян-Өлгий, Увс, Хөвсгөл, Завхан, Ховд, Говь-Алтай аймгийн нутагт	10,0
2	Өмнөговь, Архангай, Булган, Сэлэнгэ аймгийн нутагт	5,0
3	Ашиглалтын хүнд нөхцөлд (уулнаас мод цагаалах, тариан талбайд ажиллах, замгүй газраар хайгуулын ажилд явах, уул уурхайн карьерт ажиллах зэрэг нөхцөлүүд орно)	15,0

- 4.2.2. Автомашины төрөл ачааллаас хамааруулж автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг бууруулах хувь хэмжээ:

№	Автомашины төрөл, ачаалал	Бууруулах хувь хэмжээ
1	Хоёр голт чиргүүлтэй ажиллавал	15,0
2	Хоёр голт, хоёр чиргүүлтэй ажиллавал	25,0
3	Зүтгэгч автомашин	20,0
4	Өөрөө буулгагч автомашин	15,0
5	Тусгай зориулалтын автомашин	5,0
6	Эмнэлгийн түргэн тусламжийн үйлчилгээний зориулалтын автомашин	25,0
7	Цагдаагийн байгууллагын тусгай үүрэг чиглэлийн автомашин	20,0

Бүртгэлийн дугаар 625³²
МОНГОЛ УРСЫН
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙАМ
ХУУЛБАР ҮНЭН
Хуульбар чиглэлийн үйлчилгээний газрын үсэг
19.12 сарын 30

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 12 сарын 30-ний өдрийн 30 дугаар тушаалын 5 дугаар хэсрэлт

АВТОМАШИНЫ СЭЛБЭГ ХЭРЭГСЛИЙН ЭДЭЛГЭЭНИЙ ДООД ХЯЗГААР НОРМ

- 5.1. Аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины резин дугуйн эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн нормыг үйлдвэрлэгчийн тогтоосон эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө.
- 5.1.1. Резин дугуйн эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн нормыг уур амьсгал, авто замын нөхцөлийг харгалзан тогтоосон ашиглалтын бүсээс хамааруулан резин дугуйн эдэлгээний гүйлтийн доод хязгаарын жишиг нормыг доорх хувиар хорогдуулан тооцож болно.

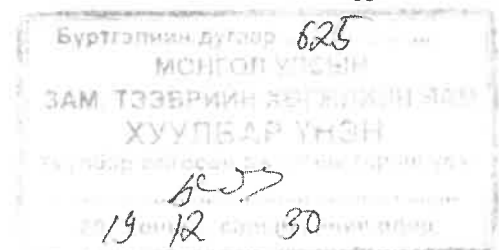
Бүсийн дугаар	Тухайн бүсэд багтах аймгууд	Эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарыг хорогдуулах хувь
I бүс	Сэлэнгэ, Булган, Орхон, Дархан-Уул, Төв, Архангай, Өвөрхангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дундговь, Дорноговь, Говьсүмбэр, Сүхбаатар, Дорнод, Хэнтий	-
II бүс	Говь-Алтай, Ховд, Баян-Өлгий, Увс, Завхан, Хөвсгөл	10,0

- 5.1.2. Мод бэлтгэх карьерын нөхцөл нь ашиглалтын бүсийн ялгаанаас хамаарахгүйгээр хоёр бүсэд аль алинд нь ижил байх учир энэ нөхцөлд резин дугуйн эдэлгээний гүйлтийн нормын тооцоонд ашиглалтын бүсийн хорогдуулах хувийг хэрэглэхгүй.
- 5.1.3. Автомашины тээвэрлэлтийн нөхцөлийг харгалзан резин дугуйн эдэлгээний гүйлтийн нормыг доорх хувиар бууруулан хэрэглэж болно.

№	Автомашины тээвэрлэлтийн нөхцөл	Эдэлгээний гүйлтийн нормыг бууруулах хувь
1	Байнга нэг чиргүүлтэй ажилладаг ачааны автомашинд	15,0
2	Мод бэлтгэл, уул уурхайн карьерын нөхцөлд тогтмол ажилладаг ачааны автомашинд	30,0
3	Байнга 2 чиргүүлтэй буюу 10 тн-оос дээш даацтай, олон голт чиргүүл /трейллер/ чирдэг автомашинд	25,0
4	Бартаа саад ихтэй авто замын онцгой хүнд нөхцөлд ажилладаг цагдаагийн байгууллагын автомашинд	25,0

- 5.1.4. Зарим үйлдвэрлэгчийн резин дугуйн эдэлгээний гүйлтийн доод хязгаарын нормыг хүснэгт 5.3-т үзүүлэв.

33

Хүснэгт 5.3. РЕЗИН ДУГУЙН ЭДЭЛГЭЭНИЙ ГҮЙЛТИЙН ДООД ХЯЗГААР

№	Резин дугуйн төрөл, хэв маяг, хэмжээ загвар	Эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын жишиг /мян км/												
		DUNLOP	MICHLEN	BRIDGESTONE	YOKOHAMA	TOYO	HANKOOK	КУМНО	НОКИАН	ВАРИМ	ВАРНАУЛ	УАРОСЛАВИ	КАМА	OMSKSHINA
СУУДЛЫН АВТОМАШИН														
R12														
1	145/70													
2	145/80	35.0	35.0	35.0	35.0	32.0	32.0	32.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0
3	145 SR (8PR) даац													
R13														
4	155/70													
5	155/80													
6	165/70													
7	165/80													
8	175/65													
9	175/70													
10	175/80	45.0	45.0	45.0	45.0	42.0	42.0	42.0	42.0	42.0	42.0	41.0	41.0	40.0
11	185/65													
12	185/70													
13	195/60													
14	195/65													
15	205/60													
R14														

МОНГОЛ УЛСЫН
 ДАМ, ТЭЭВЭРИЙН ЭЗЭЛЭГЧИЙН
 ХҮҮЛБАР ҮНДЭН
 Хуульбар олгогчийн зөв гүйцэтгэлтэй байхыг
 19 *6/25* 2012 оны 30

625
 19 *6/25* 2012 оны 30

Хуульбар олгогчийн зөв гүйцэтгэлтэй байхыг
 ДАМ, ТЭЭВЭРИЙН ЭЗЭЛЭГЧИЙН
 ХҮҮЛБАР ҮНДЭН
 19 *6/25* 2012 оны 30

79	205/60																					
80	205/65																					
81	205/70																					
82	215/50																					
83	215/55																					
84	215/60																					
85	215/65																					
86	215/70																					
87	225/45																					
88	225/50																					
89	225/55																					
90	225/60																					
91	225/65																					
92	225/70																					
93	245/40																					
94	245/45																					
95	245/50																					
96	245/55																					
97	245/60																					
98	245/65																					
99	265/35																					
100	265/40																					
101	265/45																					
102	265/50																					
103	265/55																					
104	265/60																					

AM 1330
 XY...
 19 12 30

R16 (Jeep)

105	225/75																					
106	237/70																					
107	235/75																					
108	235/80																					
109	235/85																					
110	245/70	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0	70.0
111	245/75																					

MA...
 37
 390

625
 19 12 30

АЧААНЫ АВТОМАШИН БОЛОН АВТОБУС												
145	265/70											
146	275/55											
147	275/60											
148	275/65											
149	275/70											
150	145/80 R12 (6PR, 8PR)	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	30.0	30.0
151	145/SR 12 (6PR, 8PR)	38.0	37.0	35.0	35.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0
152	6.45 R13	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
153	8.40 R15	60.0	60.0	60.0	60.0	55.0	55.0	55.0	55.0	50.0	50.0	50.0
154	8.40 R20	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
155	9.00 R20	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
156	10.00 R20	60.0	60.0	60.0	60.0	55.0	55.0	55.0	55.0	50.0	50.0	50.0
157	11.00 R20	60.0	60.0	60.0	60.0	55.0	55.0	55.0	55.0	50.0	50.0	50.0
158	12.00 R20	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
159	14.00 R20	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
160	12.00 R18	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
161	13.00 R18	50.0	50.0	50.0	45.0	45.0	45.0	45.0	45.0	40.0	40.0	40.0
162	12.00 R22.5	70.0	70.0	70.0	65.0	65.0	65.0	65.0	65.0	60.0	60.0	60.0
163	335/80 R20	60.0	60.0	60.0	60.0	55.0	55.0	55.0	55.0	50.0	50.0	50.0

МОНГОЛ УИДЭГ
 ЗАМ, ТЭЭВЭРИЙН ТЭГЭЛЭЛЭГ
 ХҮҮЛБАР ТӨСВИ
 Хуульбар орлогын үзүүлэлт

625
 ЗАМ, ТЭЭВЭРИЙН ТЭГЭЛЭЛЭГ
 ХҮҮЛБАР ТӨСВИ
 Хуульбар орлогын үзүүлэлт
 19-12-19

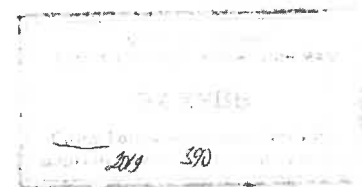
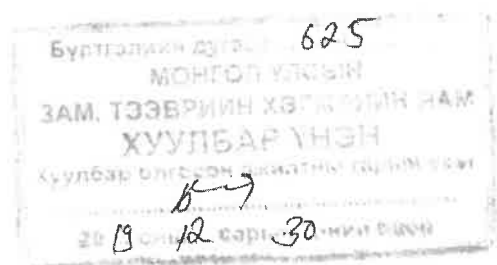
МОНГОЛ УИДЭГ
 ЗАМ, ТЭЭВЭРИЙН ТЭГЭЛЭЛЭГ
 ХҮҮЛБАР ТӨСВИ
 Хуульбар орлогын үзүүлэлт
 30

- 5.2. Аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины зай хураагуур буюу аккумуляторын эдэлгээний хугацааны нөөцийн доод хязгаарын нормыг үйлдвэрлэгчийн тогтоосон эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө.
- 5.2.1. Автомашины зай хураагуур буюу аккумуляторын эдэлгээний хугацааны доод хязгаарын үндсэн нормыг автомашины тусгай төхөөрөмж нь хөдөлгүүр унтраасан үед зай хураагуураас тэжээл авч ажиллах зайлшгүй шаардлагатай /GPS, дохиолол, тог хувиргагч гэх мэт/ тусгай үүрэг чиглэлийн автомашинуудад төхөөрөмжийн тооноос хамааруулан зай хураагуурын эдэлгээний нормыг 50 хүртэл хувиар бууруулан тооцож болно.
- 5.2.2. Зарим үйлдвэрлэгчийн зай хураагуурын эдэлгээний хугацааны доод хязгаарыг хүснэгт 5.4-т үзүүлэв.

Хүснэгт 5.4. ЗАЙ ХУРААГУУРЫН ЭДЭЛГЭЭНИЙ ХУГАЦААНЫ ДООД ХЯЗГААР

№	Зай хураагуурын төрөл, ампер цаг	Үйлдвэрлэсэн улс	Эдэлгээний хугацааны доод хязгаар, /сараар/
1	Akuma-66 түүний төрлүүд	Чех	32
2	Grand-Plus, Duples-Норресег түүний төрлүүд	Герман	32
3	Declor-DE90R, 80D26R, 95D31R түүний төрлүүд	Солонгос	43
4	Yusimi түүний төрлүүд	Солонгос	36
5	Solite түүний төрлүүд	Солонгос	30
6	Panasonic түүний төрлүүд	Япон	36
7	HITACHI түүний төрлүүд	Япон	36
8	FIAMM түүний төрлүүд	Итали	42
9	DOUGLAS-675, TURBO PLUS-75, American түүний төрлүүд	АНУ	42
10	6СТ түүний төрлүүд	ОХУ	24
11	ROCKET түүний төрлүүд	ОХУ	28
12	6Q түүний төрлүүд	Хятад	21
13	Loingjiang түүний төрлүүд	Хятад	18
14	ТСВО түүний төрлүүд	Хятад	18

Хүснэгт 5.5. Автомашины үндсэн агрегат, зангилаануудын эдэлгээний доод хязгаар

Эд анги	Суудлын автомашин (Хөдөлгүүрийн эзэлхүүнээр см³)		Автобус (баглаамж уртаар)				Ачааны автомашин (даацаар)				/МЯН. КМ/
	Бага эзэлхүүнтэй 1.8л хүртэл	Дунд эзэлхүүнтэй 1.8-3.5 л	Онцгой бага 5 м хүртэл	Бага баглаамжтай 6-7.5 м	Дунд баглаамжтай 8-9.5 м	Их баглаамжтай 10.5-12.0 м	Онцгой бага даацтай 0.3-1.0 тн хүртэл	Бага даацтай 1.0-3.0 тн хүртэл	Дунд даацтай 3.0-5.0 тн хүртэл	Их даацтай 5.0-8.0 тн хүртэл	
1											
1.1. Бензин											
-	-	150	125	150	200	250	125	150	200	200	250
-	-	70	70	70	70	80	70	70	70	80	80
-	-	120	80	80	100	120	80	100	120	120	120
-	-	150	70	70	80	200	70	80	100	150	200
-	-	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
-	-	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
1.2. Дизель											
-	-	125	125	150	200	200	125	150	200	150	200
-	-	60	60	60	80	80	60	60	80	80	80
-	-	80	80	90	90	120	120	150	150	150	150
-	-	30	30	50	50	50	30	30	50	50	50
-	-	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
-	-	50	60	60	60	60	60	60	60	60	60
1.3. Авцуулах холбоо											
-	-	125	125	125	150	150	125	125	150	150	150
-	-	60	60	60	80	80	60	60	80	80	100
2											
2.1. Механик											
-	-	125	125	150	200	250	125	150	200	200	250
-	-	80	80	80	100	120	90	100	120	200	200
2.2. Автомат											
-	-	150	200	200	200	250	250	200	200	200	200
-	-	100	100	100	100	150	150	100	100	100	100
3											
Хөдөлгүүр, авцуулах холбоо											
ХУРДНЫ ХАЙРЦАГ											
Хөтөлгөч ба урд тэнхлэг											
-	-	250	200	200	200	250	200	200	200	200	200

2019.12.30

ХУУЛЬ

41

Хүснэгт 5.5. Автомашины үндсэн агрегат, зангилаануудын эдлэлээний доод хязгаар

Эд анги	Суудлын автомашин (Хөдөлгүүрийн эзэлхүүнээр см ³)		Автобус (багаамж уртаар/				Ачааны автомашин /даацаар/				/МЯН. КМ/	
	Бага эзэлхүүнтэй 1,8л хүртэл	Дунд эзэлхүүнтэй 1,8-3,5 л	Онцгой бага 5 м хүртэл	Бага багаамжтай 6-7,5 м	Дунд багаамжтай 8-9,5 м	Их багаамжтай 10,5-12,0 м	Онцгой бага даацтай 0,3-1,0 тн хүртэл	Бага даацтай 1,0-3,0 тн хүртэл	Дунд даацтай 3,0-5,0 тн хүртэл	Их даацтай 5,0-8,0 тн хүртэл		Онцгой их даацтай 8,0 тн-дээш
	ХӨДӨЛГҮҮР, АВЦУУЛАХ ХОЛБОО											
1	ХӨДӨЛГҮҮР, АВЦУУЛАХ ХОЛБОО											
1.1. Бензин												
- Блок, тахир гол	150	125	150	200	250	125	150	200	200	250		
- Тэжээл форсунк	70	70	70	70	80	70	70	70	70	80	80	
- Усны насос	120	80	80	100	120	80	100	100	120	120	120	
- Тосны насос	150	70	70	80	200	70	80	100	100	150	200	
- Давьд агуу насос	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	
- Стартер	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	
1.2 Дизель												
- Блок, тахир гол	150	125	150	200	250	125	150	200	200	250		
- Карбюратор	60	60	60	80	80	60	60	80	80	80	80	
- Инжектор цацагч	80	80	80	90	120	80	90	100	120	120	120	
- Очлуур	30	30	30	50	50	30	30	50	50	50	50	
- Динам	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	
- Стартер	50	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	
1.3 Авцуулах холбоо												
- Шахах эзэрэнхий	125	150	125	150	150	125	125	150	150	150	150	
- Хөтлөгдөгч эзэрэнхий	60	80	60	80	100	60	60	80	80	100	100	
2	ХҮРДНЫ ХАЙРЦАГ											
2.1 Механик												
- Их бие, таг арьс	125	150	125	200	250	125	150	200	200	250		
- Араа голууд	80	80	80	100	120	90	100	120	120	200	200	
2.2 Автомат												
- Их бие, таг арьс	150	200		200	250							
- Араа голууд	100	100		100	150							
3	ХӨТЛӨГЧ БА УРД ТЭНХЛЭГ											
- Урд хөтлөгч тэнхлэгийн арьс хөндлөвч	250	200		200								

3AM ТЭГЭЭН
ХҮҮЛЭЭН
19 12 30

Урьдчилсан
ХҮҮЛЭЭН
41

ХҮҮЛЭЭН
41